

**Antonín
Charouzek**

KLUKOVINY V SAMETOVÉM PYTLI

Copyright © Antonín Charouzek
© Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE 2014
ISBN PDF: 978-80-87872-54-3

KLUKOVINY V SAMETOVÉM PYTLI

Antonín Charouzek

PRAGO*L***INE**

Praha 2014
Nakladatelství Jindřich Kraus - PRAGOLINE

*Tuto knížku připisuji všem svým kamarádům,
schopným lidem, přátelům i nepřátelům,
protože lidem se má odpouštět, i když se
nemá zapomínat.*

A. Ch.,

Předmluva

Když po Oldovi Chardovi chtěli jeho vnuci, aby jim vyprávěl příhody, lumpárny a všechny klukoviny, které prožil, nikdy bych nevěřil, že k tomu bude třeba ještě další dvě knížky. V první byly klukoviny z dětství a studií, ve druhé z vojenského mundúru a tu třetí máte v ruce.

Klukoviny a nejrůznější lumpárny provázejí kdekoho po celý život.

V tomto třetím a posledním samostatném díle je protagonista už dospělý a přesto je stále klukem. V nejrůznějších, i v nepříjemných situacích si dokáže poradit; někdy až neuvěřitelně překvapivě, ale vždycky s nadhledem a zvláštním humorem.

Abych napsal předmluvu k tomu všemu, půjčil jsem si některé výroky moc chytrých a známých lidí.

Jan Werich: „Humor je boj s lidskou hloupostí. V tomto boji nemůžeme nikdy vyhrát. Ale nikdy v něm nesmíme ustát. Ovšem pozor na zmýlenou: ten, koho považujeme za blbce, považuje za blbce nás. Jde o to se nevydráždit.“

Talmud: „Neodsuzuj svého bližního, dokud nejsi na jeho místě.“

Chaplin: „Pravým humoristou může být jen ten, kdo má z celého srdce rád lidi.“

Karel Čapek: „Humor je nejdemokratičtější ze všech citů. Humor je sůl země, a kdo je jím dobře prosolen, uchová se dlouho čerstvý.“

Seneca: „Všude tam, kde je člověk, je místo pro dobrý čin.“

Ovidius: „Když čtu po sobě samém, stydím se, že jsem to napsal, poněvadž nalézám bezpočet věcí, jež dle soudu mne samého, jejich autora, si zaslouží být vymazány.“

Seneca: „Co bývaly hříchy, jsou dnes mravy.“

Člověk se nemá posuzovat podle toho, jak vypadá, ale podle toho, jak se chová a jak jedná.

Přeji vám hezký den a příjemné chvíle s knížkou.

Autor

Část první PODNIK

V jedné ze serpentin ze Studenic do Soběbral stála velká okrově nalíčená tovární budova. Byla tu strojírna Kovopodniku, ve které vládl ředitel závodu Jan Kvapilík.

Měl malou drobounkou postavu, šlapal si na jazyk a neuměl přečíst výrobní výkres. Měl však pevnou pozici, protože zastával funkci člena revizní komise okresního výboru strany.

Mistrem ve strojárně, kde pracovalo více jak padesát lidí, byl Jarda Urkálek, který měl také pevnou pozici, protože byl předsedou pobočky Svazu československo-sovětského přátelství v podniku. Na rozdíl od Kvapilíka uměl sem tam nějaký výkres přečíst, byť s potížemi.

Když jsem po vojně přišel hledat místo, ředitel podniku moji snahu uvítal. Znal dobře situaci v soběbralském závodu, a tak spustil přímo:

„Můžete nastoupit třeba zítra. Když jste se vyučil automechanikem, budete určitě vědět, o co jde v autodílně. Máme v zadním traktu závodu v Soběbralech autodílnu bez mistra a potřebujeme tam nějakou, tak říkajíc štiku.

To víte, soudruhu, jsou tam samí bývalí živnostníci. Ne že by tam byl neporádek, to ne, ale přeci jen je třeba, aby tomu někdo velel. Budete zařazen jako mistr autodílny. Není tam moc práce, a tak budeme od vás očekávat, že pomůžete po technické stránce řediteli závodu. Hlavně pokud jde o výkresy.

Kdykoliv budete potřebovat nebo si nebudete vědět rady, zavolejte přímo mne nebo tady soudruha výrobního náměstka.“

Výrobní náměstek seděl naproti mně u podlouhlého ředitelova stolu a jen pokyvoval hlavou na souhlas se vším, co ředitel řekl.

Jak jsme se domluvili, ráno v šest hodin jsem vstoupil do závodu a zaklepal na dveře závodního ředitele Kvapilíka.

„Tak tě vítám, soudruhu mistře! Volal mi už včera podnikovej, že posílíš naši technickou frontu závodu a budeš velet autodílně. Kromě toho budeš tady u mne v jakési poradní funkci pro přípravu výroby a hlavně pro přijímání zakázek.

V autodílně nejde ani tak o práci, tu tam dělají dobře, ale hlavně tam jde o evidenci a trochu o politickou práci. Abych tě hned nevylekal, tak se nejprve sám porozhlédni. Uvidíš, že je tam všeho všudy jen šest dělníků. Ale všichni bývalí živnostníci! Pravda je, že umí solidně dělat. Potom tam jsou ještě tři mladí kluci po vyučení, který neumějí eště nic, a jedna ženská, která neumí ale vůbec nic, a tak je v kanceláři a ve skladu. Je zapojená v závodním výboru ROH a s jejím manželem jsem v revizní komisi. S tebou tam tedy bude na výplatnici celkem jedenáct lidí. Pojd' a já tě představím.“

Podal jsem si se všemi ruku a poznal, že to nemusí být špatná parta.

Měl jsem trochu obavy z kancelářské pracovnice paní Lexové.

Měla na starosti sklad, a když mě prováděla, nikde jsem neviděl ani papír

nebo tužku, nikde žádné visačky na regálech a dokonce žádné klíče, aby se sklad mohl zamykat. Mohl si tam chodit každý, jak potřeboval.

Kvapilík se jen rozplýval při svém projevu k pracujícím autodílny a několi-krát mě poklepal na ramena.

Po návratu už do jakoby mé kanceláře s dvěma psacími stoly, jedním pro mne a druhým pro Lexovou, očekával ode mne píseň chvály.

„Tak, co tomu říkáš? Dobrá dílna! Hlavně s velkou perspektivou v dnešním rozvoji automobilismu. Převážně tu opravujeme nákladní vozy. Tak co? Dobrý?“

Já místo slov chvály, k jeho zklamání, vznesl dotaz:

„Ten sklad patří k autodílně, tedy pod moji kompetenci?“

„Pochopitelně, soudruhu. Podepišeš u mě v kanceláři, že jsi ho převzal, hmotnou odpovědnost a už si s ním dělej, co chceš.“

„Podepišu, samozřejmě. Jenže bych prosil provést předávací inventuru podle skladových karet a podle účetní materiálové evidence.“

V tu ránu jsem se stal jeho úhlavním nepřítelem.

Zašlál něco o blbečkovi a odešel.

Zavola jsem a ohlásil svůj první postřeh výrobnímu náměstkovi. Inventuru přišly pomáhat provést dvě úřednice z podniku. Ve čtyřech lidech jsme ji děla-
li jedenáct pracovních dnů a dalších dvanáct dní dodělávali papíry, aby to bylo jakž takž v pořádku.

Ztráta byla vykázána ve výši šedesáti procent celkové hodnoty skladu.

Sklad jsem zamkl novým zámkem a zavedl řádné výdejky. Chybějící materi-
ál na podniku odepsali jako zmetky, jako znehodnocený, anebo se zapsal do spotřeby údržby. Kam a jak to napsali, mi bylo jedno. Za to asi odpovídal někdo jiný. Aspoň jsem si to myslel.

S dělníky jsem si sedl a všechno jim vysvětlil. Udělali jsme mezi sebou doho-
du, že když někdo bude něco potřebovat pro sebe, protože všichni po práci fušovali, přihlásí se a součástky, které si vezme, řádně zaplatí. Docela to fun-
govalo a dodnes na ty chlapy vzpomínám s kloboukem v ruce. S těmi mladší-
mi to nebylo tak jednoduché, ale zvládl jsem to.

Jezdili k nám řidiči ze všech možných podniků.

V té době bylo málo autodílen, každý řidič spěchal a potřeboval co nejrych-
leji provést opravu.

Nejeden nám ochotně nabízel výrobky podniku, které měl naložené na korbě nákladáku.

Za celou dobu jsem si nekoupil jedinkrát svačinu nebo oběd.

Když přijel řidič z masny, přivezl bedýnku salámů, pečinek nebo klobásek.

Jindy žadonil o opravu chlap z mlékáren a podstrkovat ty nejlepší sýry, mléko i nějaký ten balíček másla. Jenže to nebyly sýry jen tak ledajaké. Ale výborná niva, emental nebo i tehdy ne moc rozšířené smetanové sýry. Olo-
moucké syrečky jsem zakázal brát.

O pečivu nemluví a pivo si celé osazenstvo nosilo denně domů. Samo-
zřejmě že pouze plzeňský Prazdroj.

Nikdy jsem nezjistil, kde je hranice mezi pozorností a úplatkem.

Pod sklo psacího stolu jsem si pro jistotu napsal heslo: „Povídala flaša flaši, dneska berou i papaláši.“

V podstatě to byl dobrý život. Na to, co a kolik toho kdo udělá, se moc nekoukalo. Záleželo na tom, co si kdo napsal jako vykonanou práci, podnik fakturu zaplatil a nikdy nikdo nic nekontroloval. Potíže byly u těch mladíků, kteří si připisovali neprovedenou práci na každém voze. Staří mazáci jen brali pozornosti, ale moc neokrádali, protože to neměli v krvi.

Pravidelně po svačině jsem se přesouval do blízkosti Kvapilíka a čuměl do výkresů, dával řediteli rozumy a vysvětloval mu, o co jde.

Jednoho dne ke konci pracovní doby mi oznámil, že zítra ráno pojedeme do Studenic na podnik, protože se jedná o velkou strategickou zakázku.

* * *

V zasedačce jsem se hned po příchodu seznámil s Vlastou Fořtem. Navázali jsme velmi dobré kamarádské vztahy, které trvají dodnes. Oběma nám bylo na první pohled jasné, která bije.

Ředitel podniku s výrobním náměstkem přišel s balíkem výkresů pod paží chvilku po nás.

„Soudruzi, dostali jsme z okresu velice důležitý úkol. Tady je dokumentace na podtlakovou voznici, kterou máme vyrábět pro zemědělce.“

Výrobní náměstek si pospíšil s rozkládáním výkresů a skočil řediteli do řeči:

„Tady se na to podívejte! Není to nic světoborného. Výrobu začali v Sovětském svazu a teď nám ji předali jako bratrskou pomoc. Prostě a jednoduše, soudruzi, je to hovnocuc na principu podtlaku. Jde jen o sváření, a to umíme.“

„Prvního s tím hned začněte! Soudruh Charda a soudruh Fořt na to budou vyčleněni. Autodílnu zatím povedeš osobně ty, soudruhu řediteli závodu,“ vystřídal náměstka ředitel.

Zhrozil jsem se při pomýšlení na inventury a na to, že všechen pořádek, který jsme tam zavedli, by byl pryč. Proto jsem vstoupil do jednání ke Kvapilíkově spokojenosti:

„Soudruhu řediteli, já to zvládnu sám. Soudruh ředitel závodu Kvapilík mi stále pomáhá, a tak já teď zase pomohu jemu.“

„Musím tě, soudruhu podnikový, také upozornit, že teď připravujeme plenární zasedání okresního výboru strany, a tak nebudu mít na práci moc času. Když Charda s Fořtem mají na starosti tuhle strategickou zakázku, ať se k tomu postaví čelem. My jim pomůžeme. Prvního na voznice najedeme.“

Tím závodní ředitel ukončil debatu a my se už jen dívali do výkresů, abychom poznali, co nás čeká a co nás nemine.

Koukali jsme do dokumentace všichni. Myslím si, že ji uměl trochu přečíst i výrobní náměstek. Dokonce i závodní ředitel poznal, že nový produkt naší strojírny bude mít čtyři kola a otáčivou přední nápravu.

Ten den jsem už do Soběbral nejel a s Vlastíkem Fořtem jsme se z radosti, že přebíráme takovou strategickou zakázku, trochu opili v nádražní restauraci.

Výrobní výkresy nebyly špatné a dalo se při dobré vůli podle nich vyrábět.

Aby náš výrobek získal na vážnosti, fekální podtlaková voznice dostala, ještě než byla zhotovena, své označení: VOZNICE PKS 8 - „P“ znamenalo, že se jedná o voznici podtlakovou, „K“, že ji vyrábí Kovopodnik, a „S“, samozřejmě v Soběbřalech. Měla obsah kolem osmi kubíků, takže se přidalo číslo 8 a vypadalo to jako nějaký světový tkalcovský tryskový stav.

Podvozek se kupoval už hotový někde v Roudnici a my na něj dělali jen velikou doutníkovou tlakovou nádobu ze silného svařovaného plechu. Na konci toho doutníku byl mohutný uzávěr s bajonetovým úchytem pro hadici, jakou používají hasiči na své stříkačky.

Nahoře byl mozek celého monstra. Poklop o průměru něco málo přes půl metru byl uchycen zvláštními úchyty.

Pod ním byla nádobka na benzin. Ten se do ní vлил, poklop se hermeticky uzavřel a pomocí zápalné šňůry se zapálil. Než zápalná šňůra dohořela k benzínu, musel se ten, kdo ji zapálil, tryskem někde ukryt.

Benzin způsobil výbuch jako ve spalovacím motoru, víko odletělo a v doutníku voznice se vytvořil podtlak. Kolečkem se povolil kohout na zadní stěně a voznice vesele a bezhlučně fungovala. Vyucla všechno, co se nachomejtlo na konci sací hadice.

Když byla PKS 8 plná, zapojila se za traktor a už pelášila na pole rozlévat to, co nasála.

Nebylo to špatně vymyšleno a zdálo se, že o tento sovětský patent bude u našich zemědělců zájem. Hlavně k vyvážení močůvky.

Chlapi v dílně byli dobrými svářeči a tři dokonce se státními svářečskými zkouškami. Prototyp byl hotov ani ne za měsíc.

Natřeli ho zelenou barvou se žlutým obrovským nápisem na doutníkové nádobě VOZNICE PKS 8.

Celou výrobu měl na starosti Vlasta a já mu pomáhal s dozorem nad kvalitou práce, proti níž nebylo možno něco namítat.

Přišel toužebně očekávaný den k předvedení nového výrobku.

Kvapílek pozval vedoucího odboru místního hospodářství krajského národního výboru, vedoucího zemědělského odboru a dokonce okresního stranického tajemníka pro řízení práce v zemědělství. Přijel ředitel podniku s výrobním náměstkem s dvěma fotografy a redaktorem okresních novin.

Z autodílny jsme vzali nákladní auto Praga V3S a odvezli prototyp voznice na pole s obrovskou zabahněnou louží.

Schvalovací komise se zatím pohostila v zasedačce závodu několika obloženými chlebičky, utopenci ze špekáčků, vínem a nějakým tím štampr-

látkem moskevské vodky, hrazené z reprezentačního fondu ředitele podniku.

Když všichni dorazili za námi na pole, byli v živé diskusi, nebojácné náladě a my s Vlastou pochopili, že naše voznice zvýší hektarové výnosy.

Celé suitě nás Kvapilík představil jako nějaké edisony a žoviálně přikázal, abychom popsali ten zázrak. Bylo mi jasné, že se toho musím ujmout.

„Soudruzí, tato podtlaková voznice PKS 8 je založena na principu sání pomocí podtlaku, který se uvnitř vyvine výbuchem zapáleného benzínu. No a pak už to jede. Voznice saje a saje močůvku, fekálie a všechny možné sračky...“ Najednou mně skočil do řeči tajemník:

„Soudruhu, já myslím, že děláte sovětský hovnocuc a ty nám tady vykládáš nějakou voznici. Tak jak to je, soudruzí?“

Pochopil jsem hned a vysvětlil, že hovnocuc je lidové označení naší VOZNICE PKS 8 v širším slova smyslu.

„No proto. Pokračuj!“ dostal jsem pokyn od tajemníka, který měl zarudlé oči o něco víc než ti ostatní soudruzí.

„Vedoucí projektu soudruh Fořt vám teď předvede funkčnost tohoto sovětského zařízení, jehož výrobu do svých rukou přebírá Kovopodnik.“ Ukončil jsem projev a Vlasta okamžitě dal pokyny:

„Soudruzí, žádám vás, abyste se odebrali tamhle ke strouze u silnice a řádně se skryli. Jednak proto, že po výbuchu víko letí rychlostí střely do nepředvídaného prostoru, a jednak, abyste nebyli moc zaprasečeny od bláta.“

Suita se odebrala do určeného prostoru, většina z nich šprýmovala anebo pokuřovala cigarety. Hodně jich mělo menší stabilitu.

Já odšrouboval víko a do nádoby nalil litr benzínu. Vlasta natáhl zápalnou šňůru podobnou té, kterou používají střelmistři v kamenolomech. Jakmile jsem zajistil utěsnění víka, na nic nečekal a řítil se do strouhy u silnice.

Byl jsem mladý a holdoval sportu, takže jsem byl schopen docílit dosti velké rychlosti. Vždyť tenkrát jsem uběhl sto metrů za necelých sedmáct vteřin.

Když komise viděla, jak jsem sebou praštil na zem, okamžitě zalehli také. Jen strážlivý vedoucí odboru místního hospodářství byl zvědavý a vykukoval, aby všechno dobře viděl.

Vlastík zapálil šňůru a prchal ke mně. Sotva doběhl a zalehl, ozval se výbuch jako z dalekonosného děla při invazi na pobřeží Normandie. Víko letělo přímo na nás.

Tak rychle, jako vedoucí odboru místního hospodářství, určitě nezalehl žádný voják ani u Stalingradu.

Všude létalo bláto, kamení a hlína z pole.

Voznice však spokojeně nasávala bahno z obrovské hluboké louže.

„Hotovo! Voznice pracuje. Můžete vylézt,“ oznámil Vlasta konec zkoušky.

Všichni se šli kvapem přesvědčit, že má pravdu. Při tom pochvalně pokyvovali hlavami a sundávali ze sebe bláto.

Vlasta zavřel přírodní kohout, já zvedl hadici z bahna, Vlasta povolil výpust-

ný kohout a všechno zase vyteklo zpátky do louže tak, jak jsme si představovali.

Kvapílek všechny pozval do zasedačky, aby se provedlo vyhodnocení zkoušky. My s Vlastíkem hledali poklop, který jsme pak dali na voznici, přijel nákladák a VOZNICE PKS 8 se nechala odtáhnout na dvůr závodu.

„Soudruzí, pracuje to skvěle. Jen je třeba se podívat na bezpečnostní předpisy,“ začal vedoucí zemědělského odboru.

„Já si myslím, že to bude pro náš okres přínos. Když zvážíte, že to bude sát nejen močůvku, ale i hajzlíky z domácností, žumpy..., tak je to skutečně velký pomocník. Jen ty předpisy. Jen, holt, ty předpisy. To bude problém.“

„Soudruzí, nebude to takový problém, jak by se zdálo na první pohled. Soudruh Herschani, ředitel inspektorátu, to pochopí. Holt se nebude zrovna tenhle hovnocuc používat v barákách, ale jen na poli. Tam si může ten lítající talíř lítat, jak chce.“

A pokud by se měl používat v barákách, potom ať si kolem nejdřív udělají ochrannou zeď a pak si můžou cucat, jak dlouho budou chtít. Tak je to, soudruzí. Ale abych to ukončil, připíjím na zdraví našich a sovětských vynálezců a na naši první vlašťovku pro rozvoj zemědělství v našem průmyslovém okrese. Na rozvoj spolupráce našich zemědělců a sovětských kolchozníků. Na naši socialistickou spolupráci tábora míru a socialismu. Na zdraví a na hovnocuc!“

Tajemník zvedl plnou sklenku vodky a všichni jsme si přitukávali:

„Na zdraví a na hovnocuc!“

Kupodivu se tyto voznice vyráběly téměř celý rok a byl o ně zájem. Ke každé byl vydán návod, jak se zařízením zacházet a jak zabránit úrazům a uchránit životy obsluhy.

Tu mohly provádět jen osoby fyzicky zdatné a provozovateli se doporučovalo, aby obsluha prošla zkouškou v běhu na sto metrů a aby osoby obsluhující voznici měly ocelové vojenské přilby a vždy před zapálením šňůry byla spuštěna siréna. Do vzdálenosti sto padesáti metrů od jakéhokoliv objektu, pomníku, památníku nebo i dětského hřiště bylo zakázáno fekální voznici PKS 8 používat.

Na tenhle zákaz nepřišel inspektorát bezpečnosti práce, ale my s Vlastou.

* * *

Náš podnik měl své závody po celém Severočeském kraji, a to v nejrůznějších oborech tak, jak to fungovalo v místním hospodářství. Vedle strojírný v Soběbralech byl závod v Ústí na chladicí zařízení, v Mostě slévárna, v Chomutově se opravovaly pračky a tak podobně.

My jsme si s Vlastou s voznici PKS 8 udělali dobré jméno a ředitel nás začal považovat za perspektivní mladé zaměstnance. Vlasta v té době dálkově studoval na Českém vysokém učení technickém a já byl ten perspektivní mladý člověk.

Z Vlastíka se stal vedoucí podnikové technické kontroly a mě přeložili na podnikové ředitelství do funkce dispečera.

Dispečer je pracovník řídící ústředně chod provozu. Protože nebyl nikdy dostatek materiálu, tak naším úkolem bylo organizovat, aby si jednotlivé závody s materiálem a součástkami vzájemně vypomáhaly.

Mým šéfem byl inženýr František Břečka. Vystudoval z rozhodnutí strany vysokou školu v Ostravě za pouhé dva roky po jednoleté přípravce a stal se báňským inženýrem.

Byl kamarádský a docela dobře jsme spolu vycházeli. Měl dvě děti a do Studenic dojížděl s podnikovým právníkem z nedalekého Ústí.

Ten, na rozdíl od Břečky, byl robustní chlap s chraptivým hlasem. Co je oba spojovalo, byl smysl pro humor a hlavně chlast.

Především můj nadřízený tomu holdoval a nevynechal jedinou příležitost, aby něco neoslavil anebo nevyřizoval při sklence alkoholu.

Seděli jsme u jednoho společného dvojestolu proti sobě. Uprostřed na desce byly dva přístroje, které každé poledne fungovaly jako hlasité telefony s přímými vstupy jednotlivých závodů.

Když jeden z nás mluvil, druhý zapisoval poznámky. Vcelku to byl dobrý nápad a docela se osvědčil.

Ovšem, pokud pan inženýr byl střizlivý.

Když tomu tak nebylo, musel jsem si přitáhnout zapojený přístroj a dělat všechno sám. Když to vzal do ruky on, pak měl monolog po celou půlhodinu, kterou byl dispečink propojen po celém kraji. Na druhých koncích linek mu nepřetržitě skákali do řeči s dotazy, o co jde. Nejednou jim do dispečerského spojení vyprávěl zážitky ze života anebo zazpíval nějakou tramskou písničku.

Nejhorší to bylo v době výplaty anebo zálohy na plat.

Peníze jsme dostávali proti podpisu v sáčcích, většinou kolem desáté hodiny. Když si Břečka vyzvedl pytlík, mně bylo jasné, že si dispečerský přístroj musím natočit k sobě.

Zastavili se s právníkem v blízkém kiosku s cedulí - OBČERSTVENÍ - a už to jelo. Předtím společně vynadali uklízečce, zatelefonovali do garáží anebo se dožadovali u doktora předepsání lázeňské péče. To se opakovalo jak při zálohách, tak dobírkách.

Po tomhle rituálu odešli na nádraží, tam také něco upili, v Ústí také, a co bylo doma, nevím.

Vždycky druhý den jsem Břečkovi skočil pro láhev kyselých okurek a natočil do skleněného džbánku studenou vodu. Džbánek si dal k nohám pod stůl a průběžně z něho upíjel. Nemluvil a občas jen škytl nebo pořádně říhнул. Nic nejedl, kromě kyselých okurek z flašky pod nohama.

Další den si mlčení vynahradił a já poslouchal jeho zážitky s manželkou. Jednou mu nařezala, jindy mu zašila kapsy nebo schválně silně naškrobila trenýrky a límeček u košile.

Nikoho se nebál tolik jako právě jí.

Znal jsem Břečkův rodinný rodokmen až k době Marie Terezie a nejednou jsem se musel zavázat nejen podáním ruky a dáním čestného slova, ale

dokonce přísahou, že ho vždycky v případě nebezpečí ukryji. Tím nebezpečím rozuměl jen a jen svoji ubohou manželku.

Byla dobírka měsíčního platu. Zazvonil telefon a vrátný oznámil, že k nám jde paní Břečková. Inženýr praštil sluchátkem, dvakrát polkl sliny a vytřeštil na mě oči:

„Oldo, je průser. Stará se sem řítí! Pamatuj na přísahu.“ A vletěl pod dvojitý stůl do prostoru na nohy. Rychle za sebou přitáhl židli, aby bylo patrné, že tam není.

Paní Břečková slušně pozdravila a ptala se po Frantíkovi:

„Bohužel, už tu dneska nebude. Jel do Mostu vyřizovat nějaké věci,“ hlásil jsem, abych neporušil přísahu.

Požádala mě, aby si mohla do mosteckého závodu zavolat, a tak jsem musel lhát, že nám nejdu telefonem.

Nevím, co to do ní vjelo, ale posadila se u dveří, že si počká, až se spojení obnoví.

Pan inženýr mě zatahal za nohavici a strčil mezi moje nohy papírek s jednou větou:

„Dispečink nebude, utrhnul jsem dráty, aby ses nebál.“

Skutečně se dispečink nekonal a Břečková měla výdrž až do konce pracovní doby.

Když odešla, vytáhl jsem svého nadřízeného ven. Byl tak zkroutený, že si jen těžko lehl na podlahu, abych mu mohl našlapat záda a trochu mu je srovnat.

Jestli dal manželce dobírku na živobytí, nevím, ale druhý den nepřišel do práce, a když se přes příští den objevil, měl na čele náplastí zalepenou menší tržnou ránu.

Byl přátelský, kamarádský a měl pro všechno pochopení jako většina alkoholiků. Nikdy nevyvolával konfliktní situace.

Jeho manželka zřejmě nevydržela s nervy a požádala o rozvod. Když se to dověděl, byl celý skleslý a několikrát mi plakal na rameni. Byl jsem jeho důvěrníkem i kamarádem, protože se mi svěřoval se všemi svými trable a zážitky, ty nejjintimnější nevyjímaje.

Vedoucí kádrového oddělení byla velkou kamarádkou s předsedkyní partaje. Obě ženy s chutí a radostí do všeho mluvily. Nejvíc si dělaly zásluhy, když se mohly někomu nabourat do soukromí jako morální strážkyně spořádaného života.

Několikrát mě vyhodily z kanceláře, aby si mohly promluvit s inženýrem o jeho rozvodu.

Jednou byl v ráži po nějaké ranní skleničce a mně bylo jasné, že když přijdu obě spásitelky, vystartuje na ně s notnou dávkou sebedůvěry.

To se stalo krátce před koncem pracovní doby.

Jakmile obě soudružky vstoupily, já se automaticky zvedal k odchodu. Břečka mě zastavil:

„Jen klidně seď. Soudružky přišly se školením. Aspoň poznáš sílu jejich zbraní. Abys mi rozuměl, jedna je rozvedená a dítě soud přidělil otci, protože ho bude lépe vychovávat než ona, a ta druhá má dvě děti a ty nemají ani tatínka. Poslouchej!“

Obě ženy byly vzteky celé rudé a já měl strach, aby si mě obě strany nevzaly jako rukojmí.

„To je legrace, vid' soudruhu? Soudruh inženýr, člen strany, ví dobře, co to je morálka, ale neví, jak ji dodržovat. Víš, co je to rozvod? Ona jeho paní se bude s ním rozvádět a rodina je základ naší společnosti. Tím pádem on naši společnost narušuje. Pokud jde o nás, tak co tady vykládal, nemá nic společného se socialistickou společností, protože to bylo všechno ještě za vlády buržoazie,“ začala předsedkyně partaje.

Jak v režirované rozhlasové inscenaci navázala kádrovačka:

„Naší povinností je udržovat rodinu v harmonickém svazku a nedopustit její rozklad. Pokud už někdo rodinu má, má si jí vážit. Jenže tady soudruh inženýr má jiné priority. Dokonce manželce nedává celou výplatu a pije. To, že si přihne v práci, to by nám tak nevadilo, protože máme pro soudruha pochopení. Ale že pije i doma, to je hrůza! Měl bys mu domluvit.“

„Já vás plně chápou, ale soudruh inženýr je plnoletý a já nemám zdaleka tolik životních zkušeností jako on,“ začal jsem se vytáčet a stále pozoroval, jak to na ně zabírá:

„Je členem strany, a tak je určitě uvědomělý. Víím, že ho to mrzí. Nejde ani tak o něho, jako o jeho manželku. S tou byste měly promluvit.“

„To si myslíš, že budeme čekat na tebe, až nám tohle poradíš? Byly jsme za ní a ona nás obě vyhodila. Navíc mi utrhla dva knoflíky od pláště. V ní to není a ty si nech takové rady, ale rad' tady inženýrovi.“

Inženýr měl zavřené oči a dával najevo, že je imunní k řečem obou žen, a protože začínal pospávat, natáhl své podšité dlouhé nohy pod náš společný dvojstůl, vyzul si boty a klidně je kopl až pod moji židli. Začal jsem:

„No jo, soudruhu inženýre, tady soudružky mají pravdu, protože rodina je základem společnosti a učení Marxe, Lenina, Engelse, Stalina...“ V tom se Břečka probudil, zvedl hlavu, podíval se na mne a potom na obě stojící soudružky:

„Stalina ne! To by byl, Oldo, průser. Ten všechno učil špatně a k tomu ještě vyhrál válku. Toho ne. Ale pokračuj našimi klasiky!“

„Tak tedy podle Lenina, Gottwalda, soudruha Zápotockého, Novotného, Širokého, Zdenka Nejedlého. Ale nejen podle nich. I podle Jaroslava Vrchlického, Karla Havlíčka Borovského, Františka Palackého, Ladislava Budečského – Zápotockého ze Zákolan, Karla Liebknechta, Rosy Luxemburgové, ba dokonce i podle mistra Jana Husa, nebo, soudruhu inženýre, i podle soudruha Jiřího Wolkera, Ivana Olbrachta nebo i soudruha Giacoma Casanovy, jednoho z nejnámějších italských psanců, kterého naháněl kdekjaký buržouze ze šlechtického rodu a který dokonce byl i v Duchcově a vyznal se v ledačems, je soužití s vlastní manželkou nejzákladnějším stavebním kamenem společnosti.“

Jsem mladý a myslím, že jsem už pochopil, že v budoucnu je třeba dávat přednost vlastní manželce před chlípnými choutkami na jiné ženy, ba dokonce na pití takových zvěrstev, jako je alkohol.“

Všichni na mne koukali jako na nějakou polonahou modelku, která předvádí na molu v bikinkách kožešinové čepice. Břečka vyvaloval podlité oči jako přestárlá rodička.

Obě ženy zíraly a mírně souhlasně pokyvovaly hlavami, protože nevěděly, o čem a o kom mluvím. Všechno ukončila předsedkyně:

„Styd' se soudruhu!“ A obě odešly.

Nepochopili jsme, jestli se mám stydět já, Břečka nebo oba.

Když odešly, inženýr si nazul boty, vstal od stolu a bez jediného slova si šel na chodbu natočit do džbánku vodu. Po návratu zasedl, podíval se na hodinky, nasál několik velkých doušek a podíval se na mne:

„Oldo, víš, že ty nejsi blbej, jak jsem si původně myslel? Ty obě báby mě přivedou do hrobu.“

Prostě, stará mě nechce a nedá se nic dělat. Už jsem se dvakrát léčil proti chlastu, a jak vidíš, chutná mi furt. Prostě, pro ni i děti bude lepší, když mi prachy podnik rovnou vezme a pošle jí je. Ona si někoho najde a bude mít aspoň solidní život a děti taky. Ale to já všechno vím. Je to krutý na všechny strany. Mrzí mě to, ale co se do toho motaj ty dvě báby? Jenže, chlapče, proti tomu nejede vlak. Teď to ještě vzaly na stranickou schůzi a je z toho další problém. V pondělí mě zvou do výboru. Co mám s nimi dělat? Porad'.“

„Copak já vám mohu radit? Já bych udělal jedinou věc. Někam na nástěnku, třeba jak jsou u vrátnice ty velké fotografie vzorných pracovníků z celého podniku, bych napsal něco takového, aby báby daly konečně pokoj.“

„To není špatnej nápad. Ale co tam napsat?“

„Třeba tohle. Soudruzí, kdo mi odpoví na otázku: Proč se soudružky ta a ta starají o můj rozvod, když na mojí svatbě nebyly a ani se o ni nikterak nezasloužily? Nebyly mně ani manželce za svědka, ba ani za družičky v růžových šatičkách s krajkou kolem krčku, nenesly manželce vlečku, aby jí necourala po zemi. Současně před všemi členy strany a ostatními zaměstnanci prohlašuji na jejich obhajobu, že jsem s ani jednou nikdy nic intimního neměl, aby se mi za to musely mstít. Čest práci, ing. Břečka František.“

„To udělám. Jenže z toho bude průser a ostuda,“ začal logicky uvažovat.

„Pane inženýre, průser to už je a co to je ostuda? Lidi vás berou takového, jaký jste, a až na nějaké výjimky odvádíte dobrou práci. Myslím, že nemáte nepřátele, kromě těch dvou angažovaných soudružek. Tak o co vám jde?“

Vytáhl papír a barevně psal strojnickým písmem to, co jsem mu diktoval.

Když jsme odcházeli, vzal lepidlo a na nástěnku svoji deklaraci přilepil tak důkladně, aby ji nebylo možno lehce odstranit.

Druhý den ráno chodili lidi do práce a u jeho sdělení se tlačili ve frontě.

Na výborovou schůzi se nedostavil pro údajnou nevolnost, a tak mu na členské schůzi odhlasovali stranický trest za porušování disciplíny s tím, že když se mu něco nelíbí, má přijít za předsedkyní organizace nebo vedoucí kádrového oddělení a věci si vyříkat. Navíc mu přičetli, že urážel obě členky výboru a že já, jakožto mladý člověk, pochopil dřív závažnost situace v jeho rodině než on sám.

Dostal jsem strach, aby na mně nechtěli nějakou přednášku na téma: „Významné osobnosti proletářského hnutí a socialistická morálka v rodinách našich zaměstnanců.“

Na počátku šedesátých let byla tak zvaná územní reorganizace. Některé obce přecházely pod správu jiných okresů a měnila se i správa mnohých podniků, které byly pod krajskými národními výbory.

I náš Kovopodnik tato reorganizace citelně zasáhla a podnik zanikl, respektive byl delimitován pod okresní národní výbor. V okresním podniku místního průmyslu byly jen ty provozovny, které sídlily na území studenického okresu, a přibýly další z jiných komunálů.

Případly nám televizní opravy, což byl pěkný oříšek pro řízení a zvládnutí této činnosti, kdy se mohutně a rychle rozšiřovala obec televizních diváků. Kdekdo si pořizoval televizor.

Učební obor televizní opravář se teprve začínal v odborných učilištích vyučovat a televizní opraváře dělali radiomechanici, kteří se kvapem přeškolovali na opraváře televizní.

Byl zmatek v organizaci, protože dosud se radioopravy prováděly pouze v dílně, zatímco televizory se jezdily opravovat do bytu, pokud se jednalo o opravu, která se v bytě provést mohla. Když nedokázal technik opravit televizor v bytě nebo se mu do nějaké opravy nechtělo, musel se přístroj převézt do dílny a tam se na opravě podílelo víc zkušenějších opravářů.

My měli Honzu Čapka, který se v opravách vyznal nejlépe. Nikdy neodešel od přístroje, pokud oprava nebyla dokončena a televizor perfektně nefungoval. Nakonec se z toho všeho rozvedl, protože domů nestačil chodit a přespával v opravně, začal pít a měl svoji práci tak rád, že ji vyměnil i za svoji manželku. Byl bezdětný a jeho rozvod nebyl takovou pohromou jako rozvod inženýra Břečky.

V té době jsme měli velké starosti s likvidací televizních obrazovek. Nebylo jednoduché je zlikvidovat při dokonalém zajištění bezpečnosti práce pracovníků, kteří je rozbíjeli. Pomalu z toho vznikal problém, jako s atomovým odpadem.

Břečka přišel s návrhem, že by se obrazovky měly likvidovat v částečně zatopeném povrchovém dole poblíž Ústí. Všechno vyběhal a nakonec přešel na funkci vedoucího střediska likvidace nepotřebných a vadných televizních obrazovek pro celý kraj.

My se přestěhovali do blízkého Puchcova a já seděl v jedné kanceláři s Vlastou Fořtem.

Už nebyl vedoucím technické kontroly, ale oba jsme pracovali v technickém rozvoji. Vymýšleli jsme všechno možné a já měl navíc na starosti zlepšovací návrhy.

Realizovali jsme návrhy na obklížovačku na hrany dřevěných dýhovaných desek, nařezávačku pro nábytkáře, a dokonce i ramínka na šaty. Vlastně mašinku na ohýbání závěsných háčků.

Protože v obchodech ramínek nebyl dostatek, dostal náš ředitel za úkol je vyrábět. Měli jsme nového, schopného a chytrého ředitele, který byl dobrý ekonom a dokázal poslouchat názory druhých a vždycky dal prostor pro nejrůznější nápady. Vyráběli jsme ramínka a zaplnili jimi studenický trh.

O problémy nebyla nouze a všechny se musely okamžitě řešit. Kdekdo do všeho mluvil a ředitel se musel různým orgánům všemožně zpovídat jako nějaký hříšník.

Zavolał si mě do kanceláře, sekretářka nám dala kávu a spustil:

„Oldo, mám malér. Na okresním národním výboru se kupí samé stížnosti na termíny oprav televizorů, na naše opravy, na chlapy, zkrátka na celý podnik, že to nezvládáme. Nestačíme dělat ani záruční opravy. Sám víš, že technici nejsou a oprav je stále víc a víc. Už jsme to probírali ve vedení podniku horem dolem a s vedoucím opravy Eisnerem taky. Samozřejmě že podstata problému je v tom, že máme málo opravářů. Jenže, kde je vzít? Ti nikde nejsou, ale to nikoho nezajímá! Chtěl bych přesně znát, jestli to není také v něčem jiném. Proto jsem si tě zavolał. Přejdeš do televizní opravy.“

„Kristapána, vždyť já tomu vůbec nerozumím! Ani nevím, kterým knoflíkem točit, když je tam jen zrnění. Kdybych zapojoval televizor, tak bude samá jinovatka a v ledničce by mi zpíval Karel Gott. Byl bych všem pro srandu a zákazníci by mě honili i ve dnech pracovního klidu. To opravdu ne, to ne, soudruhu řediteli!“

„Počkej a nech mě domluvit,“ přerušil můj zoufalý projev a pokračoval s úsměvem:

„Vím, že nemůžeš něco opravovat. To na tobě nikdo nechce. Jen prověříš, jaká je organizace, jestli tam nefixlují s opravenkami a jak se jedná se zákazníky. No ták, Oldo. Přeci mě v tom nenecháš! Vlasta Fořt zase půjde prověřit, proč se vejde málo gaučů do vagónu, protože platíme za přepravu víc, než jsou celkové náklady na jejich výrobu.“

Tak co?“

„To je jiná, ale nebudu tam dlouho,“ souhlasil jsem a dohodl se na pravidlech hry.

Než jsem odešel, slíbil mi ředitel odměnu, když přijdu s realizovatelným návrhem na snížení termínu prováděných oprav.

Vedoucí opravy Eisner svolal všechny zaměstnance. Já jim vysvětlil své poslání a chlapi pochopili moji přítomnost jako pomoc, protože především oni byli vystaveni neustálým atakům a urážkám.

Nejvíc jsem obdivoval paní, která opravy přijímala. Dokonce jsem sám osobně vyhodil jednoho zákazníka, protože byl sprostý, neurvalý a používal tak sprostá slova, že by ve škole za to musel dostat ne dvojku, ale čtyřku z chování.

Televizorů bylo všude tolik, že se přes ně šlapalo, a najít ten či onen podle čísla byla intenzivní hodinová práce a přeskokování jedné bedny přes druhou byl schvátilo i trénovaného sportovce.

Vedoucí Eisner šel sám opravovat a já se usadil za jeho psacím stolem.

Zvedal jsem telefony, přehraboval se v zakázkových listech a opravenkách. Nejvíc oprav bylo v záruční době a především u sovětských televizorů.

S chlapy jsme se dohodli, že se mnou jeden technik objedná všechny prodejny na okrese, kde televizory prodávají.

Zjistili jsme, že jich téměř třetina správně nefunguje.

„Sláva, máme to,“ volal jsem na dílnu, když jsme se vraceli v trochu veselější náladě z radosti po odhalení příčin.

Potom jsme ve skladě a všude v opravě rozdělili naše a sovětské televizory a já dal návrh, aby se ty sovětské neopravovaly, že pro opravy nemáme součástky. To samozřejmě nebyla pravda, ale důvod věrohodný to byl.

Zavolał si mě ředitel, že jsou na okrese ještě větší stížnosti a prý nedokážeme zajistit náhradní díly. Vzal jsem mu vítr z plachet:

„Soudruhu řediteli, mám realizovatelný návrh řešení situace v opravách televizorů na celém okrese. Tím navazuji na váš příslib o té odměně. Všechno souvisí s těmi součástkami...“

„Nech si těch průpovědek a začni. Místo abych věděl, co s tím udělat, stížností přibývá,“ nařikal ředitel.

„Zjistili jsme, že svůj podíl na opravách mají záruční opravy televizorů Tesla. Jejich počet je však menší proti sovětským televizorům. Jednoduše a krátce, navrhuji, abychom pozvali soudruhy ze Sovětského svazu, aby si své výrobky opravili sami.“

„Blázníš? Máš rozum? Víš, co by z toho mohlo být?“

„Vím. Opravené televizory a zkrácené termíny oprav. Samozřejmě i moje odměna.“

„Ven! Okamžitě vypadni a už nikam do opravy nejedz. Ven!“

Neřval, ale já poznal, že mu bude samotnému líp.

Dole v přízemí, kde jsme měli kancelář, jsem to vyprávěl Vlastíkovi a ten se chechtal na plné kolo. Když jsme byli v nejlepším, zazvonil telefon. Vlastík zavěsil sluchátko a řekl:

„Máš jít okamžitě k řediteli. Ale okamžitě!“

Jakmile jsem vstoupil, uviděl jsem na podlouhlém stole šálek s kávou a sklenkou sodovky. Za stolem ředitel nezvedl ani brvu a spustil:

„Víš, že to není špatný? Ale jak to udělat, aby z toho nebyl průšvih? Já bych byl pro, ale nerad bych se v tom angažoval.“

Skočil jsem mu do řeči a vysvětlil do detailu svoji představu:

„Sám bych zajel na obchodní zastupitelství Svazu sovětských socialistických republik v Praze s tím, že mám na starosti tyhle opravy v okrese, kde si zákazníci prstem ukazují na špatné sovětské televizory, což není, samozřejmě, pravda. Jen v jedné dodávce jich je víc, které se musí opravit, a my na to nemáme opravárenskou kapacitu. Hned bych zdůraznil, že máme málo opravářů, kteří ještě neumí opravovat tak dokonalou techniku, jakou jsou právě jejich televizory. Že se jedu s nimi poradit, co mám dělat, abych zachránil čest skvělých sovětských výrobků. Poprosím je, aby to na mne nevykecali, protože bych měl nepříjemnosti. Jde mi, přeci, jen a jen o čest výrobků made in SSSR. No a uvidíme. Pochopitelně že to všechno dělám za vašimi zády. Kdyby to náhodou vyšlo, vstoupíte do hry vy.“

„Oldo jeď! Jeď rovnou zítra, ale nikomu ani muk. Jeď, chlapče, jeď!“

Na obchodním zastupitelství mě přijala žena s naslédle vonícím pachem a zlatým zubem uprostřed širokého úsměvu. Když jsem jí vysvětlil problém, řekla:

„Padaždítě minutočku“ a odešla.

Po půlhodině se objevila v doprovodu jiné, o něco silnější a zmalovanější ženy, která neměla velký zlatý zub, ale obrovská prsa. Napadlo mě přitom, jak si chudák asi zavazuje boty, protože měla na sobě šněrovací a při své корпулентnosti si asi nevidí na díрку.

Také jí jsem všechno vyprávěl svojí ruštinou. Zřejmě pochopila účel mé návštěvy a řekla:

„Charošó. Já panimáju vsjo. Padaždítě ješčo raz adnu minutočku.“

Obě zmizely a já osířel na dalších mnoho minutoček, které se vešly do půldruhé hodiny.

Když se obě dámy objevily, vyzvaly mě, abych je následoval.

V kanceláři mě uvítal starší pán, který mluvil docela obstojně česky, takže jsem ztratil obavy, že něco popletu.

„Dobže, šoudruh. Máte pravdu a jšme vám vděčny, že hájíte pověšť našeho sajuza. Proto vám také urychleně pamagajem. Musíme se špojit s Leningradem, kde je centrála na televizory, a s ní všechno zašidit. Nechte nám tu váš tělefon a my zavolame, abychom vás informováli o výsledku.“

Nechal jsem jim telefonní číslo ředitele a poděkoval.

Na rozloučenou mi dali pro útěchu malou pozornost s přáním, abych nezoufal, že pomohou. Dostal jsem značek města Moskvy, který jsem si hned vrazil do klopy.

Sotva ředitel ráno dorazil, už mě sekretářka volala.

„Tak co? Je průser, nebo není průser?“

„Pochvalovali si mě, že hájím čest jejich výrobků. Budou volat do Leningra a zavolají vám, abyste se dozvěděl o výsledku jednání.“

Potom jsem řediteli podrobně popsal svoji návštěvu a pozoroval na něm uspokojení.

Na závěr mého raportu jsem mu předal znáček Moskvy, že mu ho posílá obchodní rada velvyslanectví. Doporučil mu, aby ho nosil i v neděli. Místo, aby mi poděkoval, s úsměvem mě vyhodil.

Na okresní národní výbor jsem napsal žádost o souhlas s provedením inventury v opravně, ředitel ji podpořil a prý podal malou informaci vedoucímu odboru místního hospodářství a vedoucímu odboru obchodu, jak zkrátit lhůty oprav.

Měli jsme zavřeno a makali jako mourovatí. Tak pečlivou inventuru jsem ještě nezažil.

V podstatě to bylo jen třídění na záruční opravy a opravy sovětských televizorů. To samé jsme udělali na prodejních včetně obchodního domu. Všude na nás koukali jako na blázný.

Skutečně, za čtyři dny volali z obchodního zastupitelství SSSR ředitele, že z Leningradu vysílají specialistu opraváře i se součástkami a náhradními díly.

Měli jsme si ho vyzvednout nazítří večer v jednom pražském hotelu.

Ředitel si nenechal ujít takovou událost a jel se mnou do Prahy pro televizního technika, kterého Svaz sovětských socialistických republik vyslal do našeho podniku v Puchcově.

Byla to neobyčejná událost pro celý okres, která neměla obdoby od vzniku Rady vzájemné hospodářské pomoci.

Když jsme v recepci hotelu oznámili jméno, zavolala recepční na pokoj a řekla, abychom chvíli počkali. Ta chvílička trvala tři čtvrtě hodiny.

Z výtahu vystoupil obrovitý svalovec s blondatými vlasy a dvěma obrovskými kufry.

Nikdy jsem neviděl tak obrovské papírové kufry. Když je vystrčil na chodbu, vytáhl z kabiny ještě jeden o něco menší.

Široce se usmál, přistoupil k nám a představil se:

„Saša Šornichov.“

„Kopecký,“ představil se ředitel a já hned po něm:

„Charđa, eto maja familia. Imeni Olda. Póňal?“

„Charašo.“

Když jsme ujížděli z Prahy, otočil se ke mně ředitel na zadní sedadlo, kde jsem seděl se Sašou:

„Ani jsem nevěděl, že mluvíš rusky. Myslíš, že ti bude rozumět?“

Sašovi docela srozumitelnou ruštinou vysvětlil, že všechno mám na starosti já a že se o něj budu starat jak o vlastního bratra.

Protože nadřízeným se nemá odporovat, bylo mi jasné, že se ze mne stává ošetřovatelka tohodle ruského obra, který si poctivě odsloužil pět let u ponor-

kového loďstva a teď se bude starat o snížení lhůt oprav televizorů v našem milovaném okrese.

Ubytovali jsme ho na náklady podniku na neurčitou dobu v hotelu ve středu města. Já dostal k dispozici auto a jednoho zaměstnance opravny.

Olda Ceman byl bezvadný chlap, nezkažil žádnou legraci, vydržel hodně pít a poslouchal mé příkazy s vědomím důležitosti svěřeného úkolu. Byl duší opravny. Něco mezi vedoucím, skladníkem a farářem.

Při neuvěřitelně složitých situacích se zákazníci plnil roli těšitele i zpovědníka. Dokázal i toho nejagresivnějšího a nejvýbojnějšího klienta srovnat do latě anebo vyhodit.

Díky jeho profesionalitě nejednou kdekterý sprosták děkoval, že oprava ještě není provedena, protože se čeká na specialistu nebo nějakou součástku z dovozu, právě do jeho televizoru.

Olda se vyznal v písemnostech, administrativě skladu a protokolech o vadných součástkách.

Opraváři, tedy technici, při záručních opravách museli psát protokoly o vyměňovaných součástkách a ty potom s protokolem zasílat do zkušeben, kde posuzovali, jestli součástka byla skutečně vadná, nebo nebyla. Tak nějak to bylo. Proč, to i dneska těžko chápu. Součástek bylo málo, ale za to hodně administrativy.

Abychom byli i pro tyto případy připraveni, byl Ceman se mnou a Sašou v jednom týmu. Kromě toho plnil i funkci řidiče.

Dostali jsme k dispozici škodovku - stejšn šedé barvy v poměrně dobrém stavu.

Tehdy byl benzin na poukázky, kterých jsme dostali mimořádně hodně, aby náš sovětský specialista měl pohodlí a nemusel chodit po prodejních pěšky, jako mnohý náš opravář.

* * *

Olda vždycky den předem zatelefonoval na příslušnou prodejnu televizorů, aby se připravili na experta ze Sovětského svazu, který provede kontrolu televizorů v jejich skladu, vadné opraví a ostatní seřídí.

Na prodejnu jsme přijeli vždycky včas ve smlouvenou dobu. Já vyšel první a za mnou rovnou ruský obr s malým kufříkem. Za námi se vláčel Olda s obrovským kufrem, kde byly náhradní díly.

Po přivítání na prodejně, vzájemném představování a po malém občerstvení jsme se dali, jako kolektiv, do práce.

Šlo nám to od ruky, že by se všechno dalo nafilmovat jako agitační film pro zdravé ruce.

Saša otevřel malý kufřík, já z něho vyndal šroubovák a rychle odšroubovával zadní víka připravených televizorů a přísouval je k elektrické zásuvce.

Za mnou nastupoval Saša.

Televizor zapojil do zásuvky, zatočil párkrát knoflíkem, vzal do ruky svoji diagnostickou pomůcku a začal hledat závadu.

Tím diagnostickým instrumentem byl malý gumový váleček na delší tenké násadě. Něco jako gumové kladívko.

Postupně pokleпával na jednu součástku za druhou. Jakmile se mu cokoliv jen malinko nezdálo, součástku vyhodil a dal novou. Olda lezl po zemi jako krátkosrstý jezevčík a hledal vyhozené součástky, aby je mohl zaprotokolovat.

Když nám Saša řekl, že není třeba dělat protokoly, tak Olda sebrané součástky dával našim opravářům a ti na tom vydělávali, protože s nimi šmelili. Dobrá polovina součástek byla v pořádku a po poklepu blikala obrazovka nebo něco uvnitř jen proto, že byl špatný spoj.

Vedoucí prodejen na nás koukali jako na sovětské bohy. Takovou rychlost provedení oprav nikdy neviděli a zřejmě neuvidí.

Když Saša opravil sovětské televizory a chtěl už končit, ptal se ze slušnosti:

„Nu vod, što eščo?“ Jako, co ještě dál?

Vedoucí nelenili a skromně žádali opravy našich československých přijímačů. Ty sice Saša neznal, ale nakonec opravoval i ty.

Abý nebyl odborně pozadu, zorganizovali jsme s Oldou jeden celý den v dílně, kde získal rutinu v opravách televizorů československé výroby. Opravoval je svým stylem, jenže součástky neměl k dispozici. Proto zůstal u oprav sovětských přístrojů, kterých byl v našem skladě oprav dostatek.

Opravoval je také technikou gumového kladívka.

Naši opraváři nedělali a jen čuměli a sbírali vadné nebo téměř vadné součástky.

Za týden se sklad opravovaných televizorů podstatně vyprázdnil a zákazníci pěli chválu na naši práci.

V Sašovi zřejmě zůstala disciplína ze života v ponorkovém loďstvu.

Ráno přesně v půl osmé stál v recepci hotelu připraven k odjezdu. Pracoval do půl dvanácté, kdy rezolutně prohlásil:

„Nádo kušať.“ A my už věděli, že se nedá nic odkládat.

Odpoledne jsme začínali ve dvě, po uzavření prodejny jsme ještě jeli do dílny a tam čekali až do sedmi, abychom jej zavezli do hotelu.

Tam se vykoupal a hupky dupky na nějaké pozvání k přátelské besedě, večeri a ... zkrátka, vraceli jsme se s ním až po půlnoci a do postele se dostali někdy kolem druhé hodiny.

A ráno jsme začínali znovu ve stejném denním rytmu. Jemu se v Československu moc líbilo.

Byl to trénovaný seržant ponorkového loďstva Rudé armády, ale co my? On jen kvetl, zářil spokojeností a my jen chřadli.

Pracoval neuvěřitelně soustředěně a trpělivě. Opravoval i naše přístroje a nic mu nebylo zatěžko.

Dobře jedl a ještě lépe pil.

Nejednou jsem musel za volant zaskočit za Oldu, který by mohl přijít

o řidičský průkaz, protože řídit motorové vozidlo pod vlivem alkoholu se nesmí. I když byl vyhlášený pijan, občas i jemu došel kyslík.

V Milíně jsme byli od rána a jako obvykle v půl dvanácté Saša Šornichov prohlásil:

„Nádo kušať.“

Dodělal poslední televizor, Olda sbalil obrovský kufr se součástkami, Saša malý kufřík a jeli jsme na oběd.

V hotelu na náměstí nám vedoucí prodejny zamluvila stůl.

Zřejmě namluvila recepční, že jsme nějaká vládní delegace, protože bylo prostřeno neuvěřitelně reprezentativně. Dokonce na stole stála československá a sovětská vlaječka.

Pohledná mladá servírka s úsměvem přicupitala a předložila jídelní lístek.

Olda se nechápavě ptal, proč není jídelní lístek také v jazyce ruském, čímž to děvče přivedl do rozpaků.

Šornichov tomu rozuměl a dívence s úsměvem řekl, že to nevadí, protože já jsem jeho překladčík, což je tlumočník.

Dívence se ulevilo a já se začal potit.

„Vod, Olda, što kušať?“

Chlapče, to bude jednoduché, pomyslel jsem si a dal se do překladu:

„Kartofl, sviňskoje mjaso, knedlík pa česky, patamu što pa rusky knedlík něznaju. I patom zděs napisáno, što vazmožno zelí, sviňskoje mjaso. Eščo boršč ukrajinsky. Patom zděs...“ chtěl jsem dál překládat a vymýšlet si slova, která by vypadala jako ruská. Jenže Saša prohlásil:

„Chorošo. Ja chaču boršč, svinskoje mjaso, kapustu. Panimaješ Olda?“

Přišla servírka s lístkem v ruce, zapsala si naši objednávku. My si s Cemanem dali hovězí polévku a řízek s bramborem. Na tom se nedá nic zkazit.

Když se obrátila na Sašu, poručil si boršč, knedlík, svinskoje mjaso, kapustu.

Dívence se na nás nuceně usmála a nevěděla, co říct, a odešla s objednávkou na podlouhlém lístečku. Obratem přinesla boršč a polévku.

Kuchař byl asi hodně svätaznalý, protože Sašovi udělal, co si sám myslel, že si tenhle Rus přál.

My dostali řízky a jemu servírka přinesla vepřovou pečení s knedlíky a kapustou, protože nikdo v hotelu nevěděl, že rusky se zelí řekne kapusta.

Námořníkovi jsme vysvětlili, že právě tohle je to pravé naše národní jídlo.

Ceman jen zářil a dával na srozuměnou, že dneska je hostitelem:

„Sašo, co budeme pít?“

„Vodku ili pivo,“ odpověděl expert, protože některé věty nebylo třeba překládat.

Olda lousknul prsty na servírku, která stála v pozoru a soustředěna na náš stůl.

„Slečno, třikrát vodku.“

Když dívka dorazila se třemi panáky moskevské vodky, Saša poručil sám další rundu:

„Ješčo tri vodky. Nět stakany. Tri butilky!“

Holka vytřeštila oči a odešla. Vyjel jsem se, když se vrátila se třemi lahve-mi moskevské vodky, postavila je na stůl a obrátila oči v sloup.

„Pro Krista pána,“ zhrozil jsem se, co nás čeká.

„Jakýpak Kristus? Když přátelství, tak přátelství,“ prohlásil Ceman a nalil sklenky. Saša obrátil tekutinu do sebe jako já sodovku. Olda se mu chtěl vyrovnat a já byl z celé trojky za poseroutku. Námořníkovi se trochu rozvázal jazyk, a jakmile Olda přestával artikulovat, neustále chtěl zpívat „Meine liebe Augustin“ a těžko se nechal přesvědčit, že to není sovětská píseň od Duna-jevského.

Šornichov byl k neutahání. Už i já ztrácel přehled o tom, co kecám.

Jazyk jsem měl těžký, hlava se mi točila a najednou jsem viděl před sebou tři úplně nachlup stejné servírky. Ona se mi ta naše nějak rychle ztrojila. I Sašů bylo najednou víc. Ten chlap, co se válel po stole a křečovitě držel obě vlaječ-ky, mi byl povědomý. Mluvil jsem všemi možnými sovětskými jazyky.

Matróz vypil mnohonásobně víc než my a byl docela fit. Přesto všechno jsme měli v paměti slova ředitele, který nám kladl na srdce, abychom se o experta starali s největší péčí.

Příkaz ředitele byl pro nás svatý. Udělali jsme všechno, co jsme Sašovi na očích viděli.

Když chtěl pít, pili jsme s ním. A furt!

Ani nevím, co všechno platil. Víím, že se zachoval přátelsky.

Oldu si hodil přes rameno a mne podepřel svojí obrovskou tlapou pod levou paží. Chlap si mě zřejmě spletl s nějakým torpédem, protože mě nad-nášel s nohama nad zemí přímým směrem k autu. Tam se mnou praštil na kapotu, vyndal Oldovi z kapsy saka klíčky a odemkl vůz. Oldu hodil na zadní sedadlo jako pytel pšenice. Ten okamžitě začal chrápat. Se mnou mrsknul na Oldu, nastartoval a upaloval stejším znač-ky Škoda směr Studenice.

Trefil k opravě, kde ještě někteří opraváři pracovali. Ti mu pomohli nás uklidit a mne dokonce, k potěšení manželky, odvezli domů.

Když přivezli Oldu k jejich domu a on to poznal, utekl a přespal ve vaně Sašova apartmá.

Následující den Rus přišel v půl osmé na recepci sám. Mne tam přivezla manželka.

Oldu Cemana zastoupil vedoucí opravy Eisner, který místo mě odšroubo- vával zadní víka televizorů. Já pro experta i pro sebe nosil sodovky, koupil kyselé okurky a sklenici sledů ve sladkokyselém nálevu. Velký kufr si Saša nosil sám, protože Eisner se vymlouval, že má kýlu a nemůže tahat žádné těžké věci, natož ten kufr; a já bych s ním upadl.

Co jsem přinesl, to jsme okamžitě zkonsumovali, že Eisner nestačil vyvalo- vat oči. Aby nevypadal blbě, občas se přidal.

Na podnik volali ze zastupitelství SSSR, abychom je spojili se Šornichovem. Když to ředitel zorganizoval, Saša nám oznámil, že musí zpět do Leningradu. Byl z toho smutný, a tak jsem mu navrhl, že bych zajel do Prahy a požádal o prodloužení jeho pobytu, protože ještě všechno neopravil.

Námořník z ponorky nejprve nechtěl, protože se bál, ale nakonec jsme se dohodli a já jel do Prahy s ředitelem. Tam jsme je umluvili o týdenní prodloužení Sašova pobytu.

Jemu jsme přísahali, že se pravdu nikdo nedoví, a on za to na oplátku pomohl našim opravářům s československými televizory.

Obě strany byly spokojeny. Hlavně ředitel.

Napsal jsem do okresních novin oslavný článek a nechal uveřejnit několik dopisů s poděkováním zákazníků naší opravně. Samozřejmě jsem se vždycky podepsal jiným jménem, ale dopisy byly dojemné.

Moc jsem nelhal. Skutečně jsme takhle zvládli téměř neřešitelnou situaci. Saša dělal jako motor.

Když odjížděl, připravili jsme menší večírek na rozloučenou. Byli tam všichni naši opraváři, ředitel podniku i s náměstký.

Naši chlapi se vytáhli, všechno platili ze společných peněz, které mezi sebou vybrali. I ředitel sáhl do své kapsy a všichni se dohodli, že milého Sašu opijí, aby měl ty nejhezčí vzpomínky na Studenice.

Vymysleli taktiku, že si s ním bude přitukávat a popíjet jeden za druhým.

Co vymysleli, to udělali.

Nejvíc byl namazaný ředitel, Eisner říkal psovi slečno, náměstek Holan vrčel jak motorová pila a Olda Ceman syčel jako lokomotiva, když upouští přebytečnou páru.

Jen Saša byl pořád fit a ochotně si s každým připil podle ruského vzoru až do dna.

Jídla zbylo moc, ale pití žádné. Ze všech třidvaceti chlapů, kteří jsme se přišli se Sašou Šornichovem rozloučit, nebyl namazaný pouze on.

Všem pomáhal do kabátů, vynášel je na ulici, kde je ředitelův střízlivý řidič rozvážel k rodinám.

Za celý měsíc, co jsem námořníka doprovázel, jsem toho musel vypít tolik, co jsem nikdy nevypil ani za rok. Jsem disciplinovaný zaměstnanec a plním vždycky příkazy ředitele. Udělal jsem pro Sašu všechno, co jsem mu na očích viděl. Jenže všeho moc škodí.

Když z personálu naší opravy televizorů a přizvaných hostů zbylo jen jakési torzo, znal mě Saša kolem krku a dal do života cennou radu:

„Olda, znáješ pít? Tvají družja nět. Dalžnó končjohoe svinoe sálo.“

Od té doby si pamatují, že se takhle rusky řekne špek.

Měl kousek zabalený v kapse a chodil si občas kousnout, aby ho nikdo neviděl.

Ale i bez špeku pil jako duha!

Druhý den v dílně, pochopitelně, nikdo nebyl. Jen paní v příjmu obsluhovala zákazníky jako obvykle. Byla jedinou osobou, které Saša mohl svěřit kufry se součástkami a pomůckami. Už nebyly tak těžké jako tehdy, když jsme pro něho s ředitelem přijeli do Prahy.

Mně nechal na památku gumové kladívko, kterému říkám ponorkový diagnostik.

KAMARÁDI Z VODY

Vodácký sport je jeden z nejkrásnějších.

Každý nás měl za blázny, když jsme založili vodácký oddíl ve Studenicích, kde je řeka s divokou vodou téměř v nedohlednu.

Přesto jsme patřili mezi neaktivnější v celé republice a pravidelně se umísťovali na předních místech v žebříčku Soutěže o nejzdatnějšího vodáka republiky.

Zatímco jiné oddíly měly u řeky nebo přehrad loděnice, naším jediným majetkem byl veliký dvoukolový vlek pečlivě upravený pro převoz kanoí a kajaků, který jsme si sami po odpolednech sestrojili. Ten jsme zapřáhli za najatý nákladák, naskákali na korbu a už jeli za vodou vzdálenou nejméně sto kilometrů od Studenic.

Nebyli jsme líní jezdit vlakem, třeba jen na jeden jediný den. V týdnu jsme si poslali z nádraží lodě a v neděli prvním ranním vlakem za nimi cestovali a večer zase zpět.

Inu, byli jsme zapálení pro věc. Jednak se nám ten sport líbil a jednak jsme měli bezvadnou partu.

Nejvíce klukovinu jsme prožívali s Tondou Ptákem a Mírou Líkou.

Zatímco Tonda žil sportem dnes a denně, Míra byl spíš pro život skautského typu. Tonda byl temperamentnější a Míra stoprocentní flegmatik. Trochu cvok stříhnutý kumštem.

Jeho manželka Iva měla na všechno přesně opačné reakce, a jak jsme říkali, u Líků nosila vždycky kalhoty Iva.

Její bratr Pavel byl trochu tlustší než Míra a byl cholerik. Jezdil s námi na vodu i na vodácké jízdy zdatnosti.

Když jsme jeli soutěž na Jizeře, zajeli jsme si o něco výš nad start, abychom si trochu víc vychutnali horní tok řeky.

Míra i Pavel jeli na kajacích. Téměř pokaždé se hádali. No, hádali, spíš Pavel neustále na Míru hartusil a řval. Toho však nikdy z jeho klidu nevyvedl a svého švagra ještě víc dráždil.

Pavel jezdit zásadně v trenýrkách a tričku. Když bylo chladno, vzal si svetr nebo pláštěnku do deště.

Mírka jsme už z dálky poznali podle toho, že měl ovázané čelo v řece namočeným a složeným kapesníkem jako pásek, po vzoru nejlepšího našeho

závodníka v chůzi na dlouhé tratě Josefa Doležala, který pětkrát překonal světový rekord a mokrým kapesníkem si ovazoval čelo, aby ho chladil a sušil pot.

Míra si uvazoval kapesník v každém počasí a při každé teplotě, i když kolem nás plavaly ledové kry.

Oba dva kluci jeli v jedné tříčlenné hlídce se mnou. Když jsme si přinesli lodě na břeh Jizery, dohodli se, že před startem na sebe počkáme.

Já nasedl, odstrčil se od břehu a za mnou Míra. Odjeli jsme soustředěně na prudkou vodu za chladného počasí s přesvědčením, že Pavel jede za námi. Protože na prudké vodě si člověk hledí svého, Pavel nás někde předjel, aniž bychom to postřehli.

Na startu jsme se s Mirkem řádně zaregistrovali a pokračovali na vytčené trati se startovními čísly na prsou a zádech v přesvědčení, že Pavel udělá to samé hned za námi.

Asi tak kilometr pod startem šel po břehu proti proudu upocený s kajakem na rameni a s pádlem v ruce. Hulákal na plné kolo. Závodníci přestali pádlovat a zírali na nepříčetně rozčileného Pavla bez startovního čísla, které všichni dostali při registraci na startu:

„Já mám švagra idiota. Takovýho pitomce nenajdete ani v Niagarskejch vodopádech.“

Ty kreténe, jak je možný, že jsi se narodil. Vole! Von ten pabl b jede na start a neřekne, že se tam musí každý zaregistrovat a nepočká.“

Míra s úsměvem a klidem, jemu vlastním, odpovídal:

„Já tě tam neviděl, protože jsi jel jako střelka rychle a předjels nás. My na tebe v cíli počkáme.“

Dalšímu řevu ze břehu už nebylo rozumět, protože v tom místě Jizera rychle teče a hučí.

V chladném počasí nám tuhle zimou ruce a všichni byli zmrzlí jako ram-pouchy.

Když jsme dorazili u Malé Skály do cíle, jen těžko jsme vylézali z kajaků. Míra byl tuhý jako nebožtík. Sotva se vysoukal ven a s námahou vytáhl loď z vody.

Já už s kulichem na hlavě a teplou šálou kolem krku mu pomáhal. On měl svůj namočený kapesník zmrzlý a našťajfovaný kolem hlavy, takže byl spíš ledovým obkladem, než aby odsával krůpěje opocené čela.

Když dorazil Pavel, byl tak zmrzlý, že zapomněl nadávat.

Zpátky do Studenic jsme se vraceli na korbě nákladního auta. Řidič jel bez zastávky, abychom byli brzo doma.

Míra v té hrozné zimě nějak roztál a chtělo se mu čůrat.

Šoféra to nezajímalo, nedbal Mírova bouchání na kabinu a hnal svůj tram-bus dál k domovu.

V takových situacích si vodák ví vždycky rady.

Líka se postavil na konec korby, jednou rukou se chytil krákorce, který jsme udělali z prken přesně na míru korby trambusu, abychom k němu přivazovali

lodě, protože tehdy jsme vlek ještě neměli. Druhou rukou si pomohl a začal vypouštět natlakovaný močový měchýř.

Jenže při tom zapomněl na základní fyzikální zákony, že existují jakési víry. Ty potom hnaly všechnu tekutinu opačným směrem, než Míra předpokládal.

Pavel zjistil, že na něho prší, a začal mu nadávat, že si vzal jeho pláštěnku.

Jakmile se Míra vyprázdnil, přestalo i na Pavla pršet.

Je nemožné mluvit o vodáckém sportu a zapomenout na táboření u řeky po celodenní plavbě.

Kotlíky zahřívání na ohni byly už nahrazeny vařiči. Nejvíce se používaly benzinové, které se dostávaly mezi kluky nejrůznějšími cestami z Německé demokratické republiky. Byly to spolehlivé vařiče značky Juwel. U nás v Roudnici začali vyrábět jejich obdobu pod značkou Meva. Fungovaly na stejném principu, podobně vypadaly, ale nebyly tak spolehlivé.

Také my jsme měli tyhle vařiče na technický benzin.

Abychom nám neunikal v lodních pytlích, nechávali jsme flašky s benzinem jen tak volně, ale vařič přibalovali k ostatním věcem. Každý vymýšlel možné i nemožné, aby mu nesmrđěl obsah „lodňáku“. Tedy, lodního pytle.

Míra Líka byl sice vynalézavý, ale všechno pečlivě, pomalu a klidně balil do jednoho pytle.

Sázavu jsme sjížděli v krásném letním a horkém týdnu na dvou kánoích. Na jedné my s manželkou a na druhé Líkovi.

Míra po táboření a sbalení pořádně nezajistil vařič a benzin se jim rozlil mezi celou bagáž do lodního pytle. Všechno načichlo, kromě trenýrek a plavek, které měli na sobě.

Přišli na to až k večeru, kdy jsme se utábořili nad hlučnou šlajsnou.

Iva vyváděla a hádali se jako nikdy předtím. Míra vypadal klidně, ale Iva připomínala rozzuřeného foxteriéra.

Celý obsah lodního pytle vyndali, máchali v řece a sušili. Nějaké oblečení jsme jim půjčili, ale přesto byl všude cítit benzin.

Už byla tma a Iva vlezla k nám do stanu, aby se mohla vyspat a neotrávila se. Líka spal sám a ráno si liboval, jak se pohodlně vyspal. Když chtěl rozdělat vařič a uvařit čaj, Ivu mohla ranit mrtvice:

„Blázníš? Škrtněš a vybuchneš jako granát! Nic se na tom vařiči nebude vařit!“

Manžel poslechl a použili náš. Všechno ještě větrali a rozložili po kánoi i při další plavbě.

K čaji jsme si vzali i my jejich sušenky. Za chvíli jsme všichni krkali benzin, což nám vydrželo až do večera.

Míra byl trochu tvrdohlavý a málokdy se nechal o něčem přesvědčit. Svůj benziňák opravoval a bylo až neuvěřitelné, jak velkou měl trpělivost. Všichni jsme mu radili, aby vařič vyhodil a koupil jiný. Jenže on ne.

Sjížděli jsme Ohří v poměrně chladném počasí. Odpoledne jsme se utábořili a Míra začal připravovat vaříč.

Ivě jsme pomohli postavit stan, všechno sama vybalila a dokonce pusou nafoukla obě nafukovací matrace, což není nic lehkého ani pro trénovaného trumpetistu.

Po celou tu dobu Míra připravoval a chtěl zapálit neposlušnou mašinku. Iva začínala šilet.

Manžel vítězoslavně, po hodině intenzivního soustředění na vaříč, vykřikl na celý tábor:

„Hoří, hoří! Sláva!“

Všichni jsme se lekli, že zapálil někomu stan nebo husté suché křoviny na břehu. Jenže jemu chytíl vaříč a začal plnit svoji funkci.

Okamžitě dal na plotýnku ešus s masem z vepřové konzervy a volal manželku, aby se pochlubil:

„Ivuško, vidíš? Trpělivost přináší ovoce.“

Sotva se Iva přiblížila, vaříč začal skákat a tancovat jako nějaký divoch z Latinské Ameriky.

Míra byl celý od sazí a Iva od vepřového.

Když vaříč přestal se svojí zajímavou produkcí, viděl jsem Míru poprvé v životě rozčíleného.

I když vaříč musel být rozpálený jako železo ve výhni, chytíl tenhle vynález do ruky a mrsknul jím rovnou do řeky tak, jako hází frontový voják granát na nepřítele.

Od té doby jezdili jen s malým skládacím vaříčem na suchý pevný líh.

* * *

Pracoval v blízké sklárně. Byl velice nadaný malíř a maloval dobře nejen portréty a krajinky, ale i nemravné akvarely.

Líkovi bydleli v čtvrtém patře v bytě, který si sami upravili. Obývací pokoj měl jednu velikou a nepřerušovanou stěnu; tu nejdělsí v místnosti.

Zazvonil jsem a Iva mi otevřela. Ve vzduchu bylo cítit napětí.

„Á, návštěva přišla,“ ironicky mě uvítala.

„Další expert je tady! Ten druhý maluje obývací. Račte, vaše výsosti, za panem hrabětem dál. Ať se vzájemně podpoříte.“ A otevřela s divadelní přehnaností dveře do obývacího.

Tranzistorové rádio vyhrávalo Mendelsonovu Píseň lásky, Líka seděl na poslední přičce štaflí a maloval, vlastně bílil celou tu obrovskou plochu největší stěny.

V levé ruce držel dětský kyblíček s bílou barvou a v pravé malířský štětec, kterým maloval obrázky. Tím štětečkem dělal krátké pohyby, jako kdyby maloval na plátno pozadí blázince.

Dostal jsem záchvat smíchu a ptal se:

„Proč to maluješ štětečkem a nevezmeš si pořádnou štětku? “

„Chlapče, takhle to nemusím škrábat a bude to mít hezké a hlavně jemné odstíny. Tou velkou štětkou bych mohl udělat kocoury.“

Doma udělal všechno, ale nikdy se do přání manželky příliš netrefil. Pravda je, že každý den přinesl uhlí, protože se v jejich bytě topilo v kamnech na tuhá paliva. V kuchyni měli sporák se třemi tály. Mírovi se moc líbil a byl smutný, když lva chtěla kamna dát pryč, protože koupila bombu na plyn i se sporákem. Věděla, že se takhle zbaví špíny a prachu z uhlí.

Sem tam jsme si zašli na nějaké pivo a probírali všechno, co zajímá chlapy. Nejednou jsme byli veselí a rozjařeni se vraceli domů trochu později, než to dělají slušní lidé.

Lika kromě malování hrozně rád zpíval. Znal kdejakou odrhovačku od lidovek až po tu nejnovější modernu. Věděl, který zpěvák se tou či onou písničkou proslavil a kdo je jejím autorem. Tihle lidé mají dar, že dokáží ke zpěvu strhnout i ty největší mrzouty. Rádi jsme s ním do hospody chodili. Hlavně proto, že za nás občas někdo zaplatil pár piv. Za Míru, zpravidla, vždycky.

V červnu oslavoval Tonda Pták svátek. Zábava se rozjela podle našich představ. Sešlo se nás asi patnáct. Jedna písnička střídala druhou, anekdot bylo tolik, že nebylo možné si nějakou zapamatovat. Abychom si oddechli, vyprávěli jsme si příhody a zážitky ze života. Protože to byla pouze pánská společnost, celému večeru odpovídala také dramaturgie.

Na pořad jednání jsme vzali i děvčata, která s námi jezdila na vodu.

O Ulrice někdo řekl, že neměla led v ledničce, protože ztratila recept na jeho výrobu a že do kina chodila pouze do první řady, aby viděla film jako první.

Karel Zámečník důvěrně prozradil, že jeho milá nosí úzké sukně jen proto, aby udržela nohy u sebe.

Oslavenec vyprávěl:

„Lékař povídá slečně: Jste těhotná a budete mít dítě. Na to ona: A jste si jist, že to dítě je moje?“

Už bylo po půlnoci, když jsme se rozloučili a každý šel domů.

Míra jel ráno autobusem do práce.

Lidé na zastávce i v autobusu se na něj usmívali, a když procházel vrátnicí, příslušníci závodní stráže mu salutovali a zubili se od ucha k uchu. Míra odpovídal také rozšafnými a vláčnými pohyby, ale vždy s úsměvem. Až do morku kosti byl přesvědčen, že jeho doznívající dobrá nálada je oceňována těmi, kteří po něm pošilhávají.

Když dorazil do kanceláře, šéf se rozchechtal:

„Ty vypadáš,“ zvolal vesele.

Lidé se nesmáli jeho naladění na veselou vlnu, ale tomu, jak vypadal. Byl celý od sazí nejen na pruhovaném tričku, ale i na rukou a obličejí.

Zatímco se s námi radoval v hospodě už od podvečera z kamarádova svátku, Ivě došla trpělivost ho neustále popohánět, aby kamna na uhlí vystěhoval. Se sousedkou je samy vystěhovaly na chodbu. Protože tály byly dost těžké, vyndaly je a uložily na chodbě zvlášť.

Na dveře Iva dala bezpečnostní řetěz a šla spát. Když se z naší oslavy vrátil Míra domů, neotevřela mu, protože ho neslyšela.

Kamaráda přepadla únava, a tak si přistrčil obrácený prádelní hrnec k vystěhovaným kamnům, zkrížil paže a lehl si na kamna bez tálů rovnou do sazí.

Probudil se zimou, kdy byl zrovna čas jet autobusem do práce.

Tam se po šéfově upozornění umyl a tričko vypral. Když se odpoledne vrátil domů, Iva jízlivě spustila:

„Tak, jakpak se milostpán vyspal? Nechal mě, abych se dřela s kamny, a sám si šel s dalšími milostpány užívat a hulákat ty jejich nemravnosti.“

„Ivuš, pravda je, že jsem se trochu zapomněl. Když jsi mě nepustila domů, aspoň jsem za temné noci ty kamna trochu vyčistil od sazí.“

* * *

Tonda Pták byl svalovec. Jak by ne, když jeho druhým oblíbeným sportem byla kulturistika?

Nikam jsem se s ním nebál jezdit, a pokud jsme spolu závodili v nějaké soutěži na jedné lodi, já na háčku, tedy vpředu, a on na zadní pozici, jen málokdy jsme nebyli spokojeni s výsledkem. Když před kontrolní brankou zbral, místo kanoe se málem otočila celá řeka.

Pamatuji si, jak zatahoval šňůru svého lodního pytle. Takovou, která se používá na sušení prádla. Utahoval tak dlouho, až ji přetrhl.

Když jsme sjížděli šlajсны nebo jezy, musela se někdy přenášet loď a všechna bagáž, protože propust či jez nebyl sjízdný.

Zatímco všichni vodáci nejprve loď vyložili, bagáž dali na břeh a plavidlo přenesli, aby ho mohli záhy pod šlajsnou zase naložit, my to dělali jinak.

Jezdili jsme ve čtyřech. Já s manželkou a on také, takže jsme si vzájemně mohli pomáhat.

Já s oběma, docela sportovně vyspělými manželkami, vzal kanoe na přední špici a Tonda sám na konci. Tak jsme postupně přenesli obě dvě kanoe i s bagáží.

Aby loď moc netrpěla, Tonda si všechna zavazadla přisunul blíž na svůj konec. Každý na nás čuměl, jak rychle to zvládáme a zase plujeme dál.

Ještě dnes si pamatuji, jak kdesi na Sázavě prováděla hradecká pedagogická vysoká škola vodácký výcvik studentů. Plavili se jako my a také museli na šlajsně přenášet. Na třetí pramici jich jelo pět. Čtyři kluci a jedna pohledná dívenka.

Přistáli u břehu, vynosili bagáž a s obrovskou námahou tahali pramici na břeh podle povelu svého učitele. Ten jen řval:

„Hej rup! Hej rup! Hej rup!“

Těžké pravidlo se soukalo decimetr po decimetru na břeh. Ze všech se lil pot, kromě silného a velkého učitele, který na nic nesahal a jenom je popoháněl.

Tondovi se zželelo asi té dívky.

Odstrčil tři kluky na špičce, chytil pramici a bez jediného slova ji vytáhl na břeh tak rychle, že ti ostatní študáci vzadu upadli na zem. Potom se vzpřimil, přehlédl celou skupinu i s učitelem a přikázal:

„Jděte dál, já vám ji přetáhnu. Jen ji trošku nadlehčujte, aby se neodřelo dno.“

Kdo to neviděl, ten těžko uvěří. Když pramici strčil rychle pod šlajsnou do vody, málem uplavala, protože vysokoškolský učitel zřejmě zapomněl své ovečky informovat, že každá loď má mít nějaký úvaz.

Naše kanoe musely být bytelné, a tudíž byly také proti ostatním těžké. Ale vydržely to, co jiné ne. Tonda vždycky argumentoval, že nám je aspoň nikdo neukradne, protože by je neodnesl. Leda nějaký Herkules.

Pro vodácký sport jsme byli tak zapálení, že jsme pravidelně trénovali i na souši, abychom měli dobrou formu. Dodnes mám malé činky na posilování, které jsem dostal od Toníka k Vánocům.

Pokud jsme nechodili do bazénu trénovat eskymácké obraty, plavat anebo hrát jakousi házenou ve vodě, chodili jsme posilovat do tělocvičny. K tomu jsme ještě měli, podle Tondy, posilovat i doma. Nedal jinak a musel jsem si koupit posilovací pérovou soustavu.

To jsou dvě rukojeti, na jejichž konci jsou připevněné poměrně tuhé pružiny. Celá soustava se střídavě natahuje, a tím se tuží svaly.

Zatímco já si do rukojetí připevnil tři pružiny, které jsem jen horko těžko natahoval, Tonda jich dokázal hravě několikrát natáhnout pět.

Bydlel s rodiči v kojeneckém ústavu, kde jeho maminka pracovala a současně dělala domovnici. Protože Toníkův bratr byl na vojně, obýval náš kamarád jejich společný pokoj sám.

Nevím, co mě to napadlo, ale poradil jsem mu, aby raději posiloval svaly obou rukou střídavě. Návrh se mu líbil, a tak jsme na radiátor ústředního topení přivázali dvě pérové posilovací soupravy po čtyřech spirálách.

Toníček překontroloval jejich upevnění a že to ihned vyzkouší.

Svlékl se do trenýrek a začal všechny pružiny natahovat oběma rukama současně.

Najednou radiátor povolil a pokoj zaplnila pára z topení, protože Tonda vyrval ze zdi nejen radiátor, ale i všechny trubky, které k němu vedly.

Za chvíli byl dům plný páry a nepochopil jsem, kdo mohl být tak znalý tamních uzávěrů, že našel v tak husté mlze hlavní uzávěr dálkového přívodu páry do objektu.

Kojence ještě tentýž den přestěhovali do druhého ústavu ve městě a topení opravili za dva dny. Museli nastoupit nejen topenáři, ale i zedníci, malíři a nakonec také elektrikáři a samozřejmě i uklízečky, kterým jsme i my pomáhali donášet vodu.

Zajímavé na celém příběhu je, že nikoho nenapadlo vyšetřovat nebo hledat příčiny této poměrně velké havárie. Prostě se to rychle opravilo a dalo do bezvadného pořádku.

Všichni věděli, že jde hlavně o zdraví kojenců.

Tondův tatínek byl skvělý a pracovitý chlap a se svým synáčkem vycházel až neuvěřitelně dobře a kamarádsky po všech stránkách.

Za kojeneckým ústavem byla nevelká zahrada se vzrostlými jabloněmi a dvěma švestkami.

Bylo už z dálky vidět, že zahrada je udržovaná a že jí někdo věnuje velkou péči. Tím někým byl pan Pták.

Rodina byla zásobena jablky až do konce zimy a ze švestek páčil slivovici. Na zahradě si postavil hezkou boudu. Protože pracoval jako zedník, tak to uměl a také mohl sehnat materiál, nebo ho měl kde ukrást.

V boudě měl veliký sud, kam dával natrhané švestky kvasit, a přístroj, s těžko popsatelným tvarem, na pálení, tedy destilaci. Z elektrického přístroje kapala slivovice, kterou postupně lil do obrovského skleněného demižonu. Skutečně to byla prvotřídní slivovice, kterou ještě dál upravoval, aby ten, co ji vypije, neoslepl anebo se nezbláznil.

Sám ji nikdy nepil a měl obrovskou radost, když někomu chutnala. Na stavbách už byl známý, že ji dával kdekterému spolupracovníkovi při každé příležitosti. Vánoce počínaje a narozeninami nebo jmeninami konče. Prý jí na stavbě říkali „ptačí slivka“ a všem chutnala.

My jsme občas také něco slavili. Ptákova slivovice byla tak dobrá, že by si Tonda neodpustil, aby nám ji nedopřál.

Samozřejmě že čím bylo slavností víc, slivovice bylo míň.

Kdyby jeho táta přišel na to, že mu takovou chloubu upíjíme, zlobil by se.

Tonda dobře věděl, že má tekutinu už předem rozdělenou a že hladina v demižonu nesmí nikdy klesnout. Proto odlité množství slivovice nahrazoval vodou z vodovodu.

V dobré náladě nikdy nezapomínal zdůraznit:

„Když je voda dobrá pro kojence, musí být dobrá i pro opilce.“

Jak my oslavovali, Tonánek demižon poctivě doplňoval vodou. Čím byla v demižonu slivovice starší, tím měla méně procent alkoholu.

Nám přestala chutnat, když už byla slabší než desetistupňové pivo.

Tondovi zakázal otec přijímat jakékoli návštěvy po nepřijemnosti, kterou si způsobil na stavbě při oslavách narozenin mistra, který shodou okolností byl znalec alkoholu. V podniku nebylo většího ožralky.

Všichni chlapi věděli, že Pták přinese výbornou a silnou slivovici, a proto dávali mistrovi dárky jiné než kořalku nebo víno. Převážně dostal šišky salámů a cigarety.

Pták doma ze skleněného demižonu naplnil pět litrových lahví své slivovi-

ce a šel do práce, aby po šichtě tekla do chřtánů zedníků a mistra jejich party.

Průzračnou kořaličku rozlili do připravených skleniček od hořčice, parták pronesl oslavnou řeč, všichni si přitukli a začali nasávat.

V jejich obličejích se měnily výrazy jako náhlá změna počasí. První vyprskl na podlahu celý lok mistr a po něm i ostatní.

Byli přesvědčeni, že Pták chtěl takhle zažertovat a místo chutné slivovice jim dal vodu, a žadonili na něm, aby vytáhl tu pravou.

Aby se nezahanbil, na kole zajel do blízkého obchodu a koupil několik lahví tuzemského rumu jako náhradu za chutnou slivovici.

Od té doby měl na boudě v zahradě silné ocelové kování se dvěma závora-
mi na dva velké visací zámky.

V zimě jsme jezdili na lyže do blízkých hor.

Tonda objevil cestu na nádraží do městečka Hrobů. Byla to původně bobo-
vá dráha. Uzoučká a prakticky se nikde nedalo odbočit, anebo dokonce
zastavit bez pořádného pádu.

Celý den jsme na kopci vyhlíželi oběť, kterou bychom nalákali na bezvad-
nou cestu k nádraží do Hrobů.

My jsme cestu znali, a tudíž věděli, co nás čeká a co nás nemine. Jenže to
neznal ten, kdo se od nás nechal nachytat.

Asi tak v polovičce bývalé bobové dráhy byla užší vozová cesta, která vedla
kolmo přes dráhu. To bylo také jediné místo, kde se dalo zatočit a zastavit.
Cesta nebyla vidět, protože ji pečlivě maskovaly smrčky, a když k ní lyžař při-
jel, měl už velkou rychlost.

Abychom likvidovali obavy z lyžařské cesty do Hrobů u nových sjezdařů,
vyráželi jsme na trať první a na kolmé cestě zahrnuli nacvičeným způsobem.
Jeden vlevo, další vpravo, další zase vlevo a tak dál. Zastavili se a pozorova-
vali naše oběti, které se řítily šílenou rychlostí s vyvalenýma očima a nejed-
nou s přimrzlou nudlí k uchu. Nejednen zděšenec celou dobu řval a Pavel
nám dokonce celou dobu sprostě nadával do neodpovědných idiotů
a blbců.

Ten, kdo vydržel až k nám bez pádu na tvrdé ledovce bývalé bobové dráhy,
na kolmo křížující cestě vyletěl do vzduchu jako skokani na lyžích někde
v Harrachově.

Jenže tak dobře jako tam tady nikdo nikdy nedopadl.

Většina z nich končila mezi smrčky, které pod cestou stály na strážní ještě
blíží k sobě, než v místech, odkud jsme my pozorovali počínání našich svede-
ných obětí.

Mnohokrát zapadl lyžař hlavou dolů, anebo mu koukaly ze stromků jen
skluznice lyží, a my se tloukli smíchy.

Většinou dělali ze sebe machry, pády sváděli na všechno možné a jen málo-

kdo přiznal, že se nechal napálit. Mokrát jsme se zapřísahali, že se nebudeme posmívat, ale nikdy jsme se neudrželi.

Kdo by se nesmál, když hezká, sebevědomá a nepřístupná dívka v super lyžařském úboru, s perfektními lyžemi a lyžařskou čepicí z dovozu, visela mezi smrčky a nemohla se otočit, protože její dovozovou čepici pevně držel za provázky pod bradou vzrostlý smrček. Jen křičela:

„Pomóc, jsem sevřená a nechce mě to pustit. Píchá ...píchá.... píchá to !“

Ihned jsme fungovali jako zachránci. Odepnuli jsme si lyže a společnými silami nešťastnici vytahovali ze smrčků a sněhu. Vůbec jí nevdadlo, za co ji kdo drží a vysvobozuje.

Tonda vždycky radil:

„Jedeš jako šílenec. Musíš dávat větší pozor a zpomalit. Uvědom si, že to je cesta pro vyspělé lyžaře. Tak se máš taky podle toho chovat.“

Zachráněnci většinou koukali s otevřenou pusou a jen málo z nich přiznalo, že jsou začátečníky.

Všechno pochopil snad jen Pavel.

Když jsme ho vyhrabali ze sněhu mezi dvěma stromy poměrně daleko od cesty, kam až při svém skoku doletěl, na naše řeči vztekle odpověděl:

„Jste blbci, protože jste mě sem vylákali jen proto, abyste měli srandu, že jsem se zahrabal jako krtek.“

Když se očistil a zlost ustoupila, prosil, abychom to neřekli na tréninku, protože příští neděli vyláká na dráhu svého švagra Líku.

Potvrdili jsme příslib mlčení a těšili se na další víkend.

Pavel vylákal nejen Míru, ale i Ivu. Aby neměli strach z nějaké lumpárny, Pavel odstartoval první.

Samozřejmě si sám nepamatoval místo, kde byla ta cesta, a vyletěl až do špiček smrčků a zůstal tam viset až do našeho příjezdu. Míra jel před námi a také docela dobře skočil a přistál kousek pod Pavlem.

Ivě jsme všechno řekli už nahoře a byla jediná, kdo si z nováčků neskočil.

Z cesty jsme poslouchali oba kamarády, jak si vyčítají svoje fyzické a lyžařské znalosti a dovednost jich využít. Nadávali si bez nejmenších zábran.

Hůř byl na tom Pavel, protože se nemohl vymotat ze stromů, kde visel trochu výš než Míra. Nejvic se řehtala Iva, která to nevydržela tak dlouho jako my a odepnula si lyže, aby jim šla pomoc.

Míra přišel o levou lyži a jeho švagrovi se utrhlo vázání na pravé a zlomil hůlku.

Pavel si připnul obě zbylé neporušené lyže různých délek, že pojedje dál. Míra nic nenamítal a nesl až na nádraží zbytky jejich lyžařské výzbroje. Pavel věděl, že do konce cesty už nehrozí zvláštní nebezpečí, a odstartoval a my se vydali za ním.

Skoro na konci cesty byla úzká vyšlapaná cestička pro pěší, kteří po ní chodili na vlak. Věděli jsme to a dávali pozor, abychom nějakého pěšáka neporazili.

Jenže v tu neděli někdo z obavy, aby lidé na cestičce neuklouzli, ji posypal pískem.

Pavlovi se lyže samy zastavily a on, chudák, vletěl střemhlav rovnou na tvrdou matičku zem. Když vstal s odřeným nosem a šrámem na tváři, řekl směrem k dobíhajícímu švagrovi:

„Ta tvoje lyže je blbá jako ty. Zastavuje si, kdy chce.“

O dovolených jsme sjížděli řeku na Slovensku. Lodě jsme poslali drahou a sami s celou bagáží jeli rychlíkem.

Na vodní turistiku se používají lodní pytle s gumovou vložkou, kdyby se loď převrhla, aby vodákům zbylo aspoň něco suchého. Do nich se nacpalo všechno, co se potřebuje na čtrnáct dní. Vezli jsme si věci pro případ deště, zimy i vedra; stany, spací pytle, věci na vaření od vaříče počínaje a ešusy konče. Zkrátka, neměli jsme zrovna moc malou bagáž.

Každý měl svůj lodní pytel, který si vezl v lodi, ale také ve vlaku. Kromě toho jsme vozili menší zavazadlo s jídlem a pitím na cestu.

Tonda se svojí kulturistickou postavou měl neustále hlad.

Byl klidný a vyrovnaný, přátelský a kamarád, jen když nestrádal hladem. Jakmile ho dostal, musel okamžitě jíst. To věděla jeho manželka Jana, a tak se na každou cestu vybavila potřebnou zásobou konzerv a chleba.

Nejednou se stalo, že okamžitě po nástupu do vagonu Jana vytáhla půlkilovou masovou konzervu, Tonda dýkou lehce rozřízl plech, manželka mu podala čtvrtku veky chleba, lžíci a vodák se uklidňoval. Kdyby to neudělala, mohla by nastat pohroma.

Z ničeho nic přišel s nápadem, abychom si každý místo dvou pytlů udělali jeden větší, že by děvčata mohla vozit jen jídlo a pití. Argumentoval, že jeden větší pytel je skladnější do lodě a také lepší pro manipulaci na nádraží.

Chápal jsem ho, ale on nechápal mne.

Moje manželka byla zdatnější postavu, sportovně vyzrálejší než jeho, a navíc jsem si myslel, že by s tím ani nesouhlasila, abych já dřel bagáž jako soumar sám a ona nosila jen poloprázdnou tašku našich zásob jídla na cestu. U něj to bylo jiné. Jana musela nosit na cestu tašku přeplněnou jídlem a pitím.

Tonda se nedal přesvědčit a nechal si ušít z tvrdé plachtoviny obrovský pytel.

Tedy jsme jeli na Slovensko sjíždět překrásný Hron.

Vlak odjížděl odpoledne, kdy hodně lidí cestuje a vlaky jsou přeplněné. Zadržely také prázdniny a dovolené.

Ptákoví dorazili na poslední chvíli.

Z dálky jsem viděl něco obrovského bílého na normálních lidských nohách. Byl to Tonda, kterému se na krku válel jeho vynález bílé barvy. Protože měl hlavu skloněnou, neviděl pořádně, kam míří, a tak se Jana ujala role navigátora.

Jen taktak jsme si stačili koupit jízdenky a už rozhlas oznamoval, že vlak přijede na druhé nástupiště.

Jak bývá zvykem našeho národa, všichni se hrnuli a tlačili. Jen my pokorně vyčkávali na konec, abychom nebránili ostatním cestujícím v nástupu.

Já naskočil se svým lodním pytlem na schůdky první, manželka mi podala svůj pytel a vyskočila za mnou. Jana vyskočila s taškou jídla hned v závěsu.

Jen Toník měl stále svůj obrovský loďák na krku a čekal na moje upozornění, že už může nastoupit.

Z vlaku jsem křičel:

„Dobrý, volno! Můžeš nastoupit! Ale opatrně, Toníku, schůdky jsou vysoko.“

Tonda poslechl a rval se s pytlem do vagonu.

Jenže, jeho bagáž byla daleko větší než šířka dveří železničního vozu. Nedošlo mu to, a tak se snažil vsí silou naštorc pytel narvat dovnitř, což vypadalo, jako by chtěl převrátit vagon. Už zůstal jen sám na nástupišti, kde stál vpředu připravený výpravčí s červenou čepicí a pláčačkou v předpažení, aby dal povel k odjezdu.

Lidé koukali ze všech oken vlakové soupravy a mohutně mého kamaráda povzbuzovali. Z vlaku neslychala pára, ale chechtání.

Výpravčí z předpažení pláčačku strčil pod paži a spěchal Tondovi na pomoc. Když k němu dorazil, chtěl strkat pytel, jak ho měl Tonda na své vytrénované šíji.

Ten špatně pochopil pomoc výpravčího. Neviděl ani dozadu, ani vlevo nebo vpravo a myslel si, že nádražáci vzali iniciativu do svých rukou a pytel pustil.

Výpravčí tu váhu nemohl udržet a pod tíhou Tondova vodáckého lodního pytle upadl naznak.

V tu chvíli nikomu z cestujících nevadilo, že vlak začíná mít zpoždění. I mašinfíra koukal z lokomotivy a zubil se na výpravčího bez červené čepice, jak se válí po nástupišti.

Když se Tonda otočil a viděl to, usmál se, seskočil zpátky na nástupiště a já za ním. Vzali jsme pytel a vystrkali ho do vagonu.

Výpravčí si nasadil červenou čepici, zabouchl za námi dveře vagonu a zvedl pláčačku k odjezdu. Potom, jak už bývá u výpravčích zvykem, držel pláčačku pod paži a salutoval.

Jedinkrát v životě jsem zažil, že cestující se vtlačili do oken vlaku a na pozdrav výpravčího odpovídali potleskem, máváním a úsměvy.

Nikoho ani ve snu nenapadlo se zlobit, že vlak nabral zpoždění.

Naše dovolené na řekách byly nejlepší, které jsme prožili. Nikdy nezáleželo na tom, kdo se k nám přidá nebo kdo odpadne. Krásná příroda, tehdy čistá voda, okolí a možnost tábořit ve volné přírodě bylo to nejlepší, co si vodák dovede představit.

Při možnostech vyjet na vodu ve dnech volna, nebo třeba jen v sobotu a neděli, jsme zdolávali toky bližší a o dovolených ty vzdálenější.

Nejvíc jsme jezdili o májových dnech. To bylo pracovní volno, pokud se nemuselo povinně do průvodu, a bylo v řekách hodně vody. Byla prudší a v tu dobu moc vodáků za svým oblíbeným sportem nejezdilo. Vůbec jsme neměli rádi takové ty sváteční vodáky, co si koupili v obchodě loď, krásnou výzbroj a vykládali zážitky o sjíždění jako nějakí mistři sportu. Když nasedli do lodě, neuměli pořádně chytit pádlo a na první šlajsně, nebo jiné překážce, vypadli a nejednou jsme je museli zachraňovat.

V létě o prázdninách se jich cákalo na řekách dost a dost.

Tehdy ještě nebylo zakázáno volné táboření a vodáci nemuseli nocovat v povolených, dnes dokonce placených, kempch anebo tábořištích. Také jsme se jinak k přírodě chovali.

Vázili jsme si jí a chránili její ráz. Když jsme tábořiště opouštěli, vždycky jsme ho pořádně uklidili, protože jsme i my chtěli tábořit v čistém prostředí. Plechy od konzerv se nikde nepovalovaly, protože jsme je buď vzali s sebou a vyhodili někde ve vsi u hospody do popelnice, anebo je důkladně zahrabali. Nikdy se nikdo nemusel bát, že šlápne do něčeho páchnoucího. Ohniště jsme vždycky zalili vodou. Žádné odpadky po nás nesměly zůstat, protože by nám to jiní vodáci pěkně vrátili. Hlíдали jsme se navzájem ku prospěchu všech i přírody, která nám poskytovala ten nejhezčí romantický azyl.

Ba naopak. Nebylo zvláštností najít nějakou neotevřenou konzervu, sůl, citron, trochu octa..., zkrátka to, co těm předchozím táborníkům zbylo před koncem plavby.

Slovenské řeky jsou překrásné, rychle tečou a mají romantické okolí. Hronád na východním Slovensku, Váh, Černý Váh, Belá a další. Hron nevyjímaje.

Vydali jsme se právě na tuto řeku s Tondou a Janou. Naši vodáckou společnost doplňovali Bruknerovi. Bratr se sestrou a jejich otec, tehdy už přezrálý šedesátník. Ovšem pravý a osobitý tremp, jak má vypadat.

Jejich kanoe měla největší ponor, protože musela udržet nad vodou všechny tři a k tomu ještě celou bagáž.

Pan Brukner měl s sebou jen nejnnutnější věci. Nic na převléknutí, nic navíc. Jana, jako každá ženská, měla snahu neustále organizovat jak bráchu, tak tatínka.

Když na něho hartusila, že má špinavé kalhoty, dal příslib k nápravě. Měl jen jediné normální modré montérky, ve kterých spal, tábořil, rozdělával oheň a celý den je nesvlékl, ani když pádloval.

Jeden večer jsme tábořili na vysokém břehu. Pokuřoval spokojeně dýmku, což byl jeho každovečerní rituál, a zasněně koukal na Hron.

Dokourřil, dýmku pomalinku vyklepal a položil na velký kámen vedle ohniště. Pětašedesátiletý tremp bez jediného slova skočil po hlavě do řeky z břehu vysokého nejméně tři a půl metru, aniž by se podíval, jaká je v tom místě hloubka.

My jsme ztuhli obavami a překvapením, protože možná by takhle neskočil nikdo z nás.

Brukner se čile, ale přeci jen trochu stařecky, vyškřábal zpátky na břeh. Vzal si mýdlo a namydlič své namočené montérky, ze kterých kapala, lépe řečeno, tekla voda.

Jak byl v tom mydlení, mydlil se také na těle a nakonec přejel i svoji trochu plešatou hlavu.

Obřadně mýdlo vrátil na své místo a úplně stejným způsobem skočil po hlavě do řeky.

Přeplaval na druhou stranu a zpátky. Když vylezl na břeh, kde jsme žasli nad starými trempskými nápady, řekl:

„Jano, tomuhle se říkávalo za našich mladých let pračka nohama. Řekni sama, jestli bys dokázala takhle brzo kalhoty vyprat, vymáchat a k tomu se ještě pěkně vykoupat?“

Jo, děti, dneska mládež moc nepřemýšlí.“

Do utěrky na nádobí si utřel mokré ruce, ze stanu vytáhl sáček se silným tabákem Taras Bulba, nacpal dýmku a začal dýmat. Přitom stál rozkročmo na břehu a koukal na řeku bez jediného slova.

Jirka, jeho syn, také samorost mezi svými vrstevníky, na tátu houkl od ohně:

„Tati, nech toho koukání a pojď sem.“

„Já, Jiříčku, nekoukám. Já si suším kalhoty,“ odpověděl a několikrát zabafal.

Na vaření jsme měli vařiče, ale starý tremp to zakázal a Bruknerovi měli kotlík. Neuvěřitelně dokázal při topení šetřit palivem. Nespálil moc dřeva, takže jsme mnohá jídla vařili společně. Kotlík byl spíš kotlem, protože jsme v něm vařili pro všechny polévky nebo i guláš.

Panu Bruknerovi se jednou zachtělo mít druhý den k večeři nějakou drůbež. Nejlepší by prý byla husička.

Pečlivě nás poučoval o způsobech, jak bychom takovou husičku mohli uvařit anebo upéct. Zábavně líčil cikánský způsob přípravy kachny nebo husy:

„Pták se nejprve vykuchá a všechno se dá do vody, aby z toho byla polévka. Potom se na ohni opálí peří, hlava se uřízne a celá kachna nebo husa se obalí ve hlině. Nejlepší je jemný jíl. A takhle, jak to je, se celá obalená husa dá do ohně. Oj, to je dobrota! Žádné solení, nic. Potom se k tomu zakusuje všechno, co je po ruce. Papriky, okurky, zelí.“

Takovou husičku jsme si vždycky dokázali opatřit, protože ty potvůrky jsou v létě na každé řece u každé vesnice. Jó, to byly časy! Tenkrát, to byly husy!“

Druhý den jsme ráno všechno sballili, nalodili se a putovali dál po Hronu.

Byl krásný parný den, sluníčko do nás pralo, a tak jsme si občas vyskočili do vody rovnou z lodi.

Když jsme projížděli vesnicemi, které byly u řeky, plavaly tam kachny i husy. To dráždilo našeho trempského kmeta a nabádal nás:

„Chlapci, vidíte je? To je od majitelů nezodpovědnost, že je nehlídají. Ti by zasluhovali. Chudáci ptáci. Osiří a nevědí, že by je někdo mohl sníst k večeři. Jenže dneska se na to žádný vodák nezmůže, protože to neumí a protože

nejdou dost silní pro takový lov. Jó, tenkrát ve Svatojánských proudech, to byli jiní chlapi!”

Smáli jsme se tomu. Jen Tonda nereagoval jako my. Když jsme projížděli třetí vesnici s husami, bylo rozhodnuto. Přijel k naší lodi a naklonil se ke mně:

„Oldo, v další vesnici odeženeme tu jednu potvoru od ostatních a já ji chytím, aby Brukner dal pokoj. Bude aspoň večere. Ty jeho kecy o slaboučkých vodácích už nemůžu poslouchat. Jasný?”

„Jasný, ale jen aby tě nikdo neviděl!”

„Copak jsem včerejší? Nikdo nic nepozná a všechno bude v takovém utajení, že by se za to nemusela stydět ani CIA.”

U další vesnice bylo všechno, jak jsme si přáli. Na vodě plavalo hejno hus a na břehu nebyla ani noha.

Pomalou a nehlučně jsme oddělovali od hejna jednu pěkně macatou. Nezdráhala se moc a dokonce ani moc nekejhala. Ostatní vycitily nebezpečí a daly se na rychlou plavbu ke břehu. Naše husička byla už zmatená, a tak víc kličkovala, čím víc jsme se k ní blížili. Také začínala řvát. Už jsme dostali strach, že přivolá nějakého domorodce a bude malér s esenbáky, kteří by to mohli brát jako krádež nebo polní pých. Museli jsme jednat rychle.

Situaci vyřešil starý tremp. I přes velký ponor jejich kanoe rychle k nám připlul. Nečekal na nic a vystřelil střemhlav na vyděšenou husu. Tak elegantně a rychle neskákal, ani když si pral kalhoty.

Rovnou se trefil na macatou drubež, stáhl ji pod vodu dřív, než stačila ta chudinka macatá zakejhat o pomoc. V řece bylo po pás vody.

Vynořil se, hodil husu, už bez hlavy, do Tondovy kanoe.

Sám vyskočil do své lodě, vzal pádlo a choval se, jako by se nic nestalo.

Jenže z husy tekla i pod vodou krev, jako při každé zabijačce, a usadila se na jeho chlupaté hrudi.

V tom vzrušení jsme to nikdo ani nevnímal, protože jsme ujížděli plnými záběry, co možná nejrychleji, z místa činu.

Za chvíli jsme předjížděli nějakou partu vodáků z Prahy.

„Ahoj... Ahóój,” zdravili jsme se navzájem.

Vyjevená Pražanda najednou viděla zakrvavenou hrud' starého pána a vyjekla:

„Prokristapána, vy jste zraněn! Máte celá prsa od krve. Jsem zdravotní sestra, ošetřím vás. Máme s sebou malou lékárníčku. Zastavte u břehu.”

Kmet reagoval osobitým způsobem:

„To nic není. Je to jen povrchové zranění, jak jsem se pod vodou dřel s těžkým břemenem, abych ho odstranil ke spokojenosti naší party. Nic to není. Já jsem byl na vojně u lapiduchů, a tak tomu musím rozumět. Nic to není. Ahoj.” A zabrał pádlem jako mladík.

Utábořili jsme se o něco dříve než obvykle.

Jana i naše děvčata byla proti tomu, abychom husičku upravili po cikánském způsobu, i když jílu bylo na břehu dost.